Sabır, Teslimiyet
ve Tevekkül Ayı

RAMAZAN

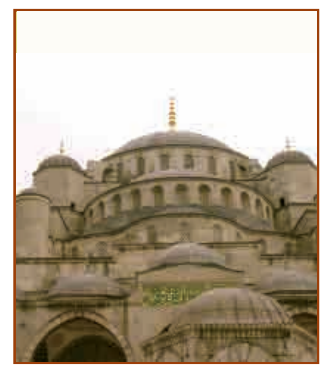

içindekiler

EDİTÖR'DEN	3
RAMAZAN GÜNLERİ	4
RAMAZAN AYINDA ZEKÂTLA KÖPRÜLER KURUN!	8
ALLAH VE RESÛLÜ BUYURUYOR Kİ	10
SADAKADA GİZLENEN İNCELİK	12
UNUTULMAYAN İFTAR MECLİSLERİ	14
RAMAZAN - BU AY	16
RAMAZAN AKŞAMI- RAMAZAN	17
ORUÇLUNUN AĞIZ KOKUSU	19
SAHUR SOFRASINA İNEN MELEKLER	20
SİZ DE İ'TİKÂF YAPABİLİRSİNİZ	22
KENDİNE YAZIK EDEN ÜÇ KİŞİ	24
GENÇLER! BU SIRRI SAKLAYIN	26
RAMAZAN AYINI GANİMET BİLMEK	29
SORULAR VE CEVAPLAR	31
FITIR SADAKASI VÂCİPTİR	34
HAKİKİ ORUÇ	37
SOVYETLER DÖNEMİNDE ORTA ASYA'DA RAMAZAN	38
HUZUR NAMAZI TERAVİH	40
KADRİNİ BİLİN Kİ, KADRİNİZ BİLİNSİN	43
ALLAH RESÛLÜ RAMAZAN AYINI NASIL YAŞARDI?	44
ORUÇ TUTACAKSIN!	48
İFTAR SOFRANIZ MİSAFİRSİZ KALMASIN	50
SAHUR BEREKETTİR	52
İFTAR DUASI	54
HOŞGELDİN RAMAZAN	56
BAYRAM DÜŞÜNCELERİ	58
YA RAMAZAN	59
ORUCUN GETİRDİKLERİ	60
SİLİN BORCUNU!	62
BİR ALLAH DOSTUNUN RAMAZAN GÜNLERİ	64

YAYIN YÖNETMENİ
Dr. Faruk VURAL

YAYIN EDİTÖRÜ
Ali BUDAK
Ömer ÇETİNKAYA

GÖRSEL YÖNETMEN
Engin ÇİFTÇİ

GRAFİK TASARIM
Zülker MEYDAN

TASHİH
Ahmet ÖZDEMİR

FOTOĞRAFLAR
Halit Ömer CAMCI

YAYIN VE İLETİŞİM ADRESİ
Emniyet Mah. Huzur Sk. No: 5 P.K. 72
Üsküdar- İSTANBUL
Tel: 0-216 318 10 00 Faks: 0-216 422 41 40

BASILDIĞI YER
Çağlayan A.Ş. Gaziemir/İZMİR
Tel: 0 232 252 20 97 Faks: 0 232 252 21 00

BASIM TARİHİ
Ağustos- 2006

İNTERNET ADRESİ
www.rehberyayinlari.com
alibudak@rehberyayinlari.com

editör'den

Muhterem Okuyucularımız!

Her geçen saniye hayattan akıp gitmekte ve insanoğlu yaşadığı salih günlerin değerli hatıralarıyla teselli olmakta. Bu durum, insana ileride teselli olacağı yeni salih günleri yaşaması gerektiğini salıklamakta. İşte dua, yakarış ve Hakk'a yönelme mevsimi olan Ramazan ayı da, inananlara şimdiye kadar yaşanılan salih günleri hatırlatan çok canlı bir kaynak olarak değerlendirilmeyi beklemekte.

Ramazan; orucu, Kadir'i, teravihi, Kur'ân'ı, ibadeti, ubudiyeti ve bayramı koynunda saklamakta. Ramazan, ne kadar ibadet edilse de gerçek kurtuluşun ancak rahmet-i ilâhîn lütuflarıyla elde edilebileceğini bizlere bir kere daha hatırlatmakta.

Bağışlanmak için pek çok vesileyi ihtiva eden bu ay, Kur'ân'ı anlamayı, onu okurken ağlayabilmeyi, orucu bütün azalara tutturmayı, her geceyi Kadir bilmeyi, namaz ve duanın insanı rahatlatması gerektiğini, gerçek bayramın ancak Allah'a kulluk sonrasında gelebileceğini anlatmakta. Gece-gündüz ganimet ve fırsatlarla dolu bu ay, insanlarla olan ilişkilerin aslında göründüğünden daha değişik olduğunu, olay ve hâdiselerin insanın ruhuna fısıldadığı uhrevîliği ve mana dolu ihtişamı haber vermekte. Aynı zamanda Hakk'a yakın olmak için atılan adımların insan ruhunda daha derinden hissedildiği bu mübarek ay, kurumaya yüz tutmuş gönülleri adeta sulamakta ve insanı içte yeni bir dirilişe hazırlamakta...

Rehber dergisinin bu sayısında Ramazan ayının getirdiği maddi manevi bereket vesileleri üzerinde duruldu. Bu ayın Rahman'dan gelen hediyelerle hayatımızda ne gibi değişikliklere sebep olduğu hissettirilmeye gayret edildi. Cenâb-ı Hakk'ın ve Hazreti Resûlullah'ın zikrettiği oruç, oruçta saklanan hikmetler, Ramazanın hatıralardaki yeri, sahur vaktinin manevi zenginliği ve bereketi, ruhlarımıza gıda teravih namazları ve varlıklı ile yoksul arasında kurulan köprüler yani zekat ve sadaka gibi ibadetler de ele alınmaya çalışıldı. İftar sofralarımıza misafir kabul etmenin ehemmiyeti ve iftar anlarının güzellikleri hatırlatıldı. Efendimiz ve O'nun sadık talebelerinden bir Hak dostunun Ramazan günlerini nasıl geçirdikleri, onları gören talihli insanların müşahedelerinden sayfalara taşındı.

Allah'ım! Affını ve rızanı istiyoruz. Yâ Rabbi! Sen neyden hoşnutsan bizlere de onu yapmamızı nasip et!

Gufranla Tüllenen Ay

RAMAZAN GÜNLERİ

Hiç dinmeyen bir neş'e, hiç bitmeyen bir zevk, hiç eksilmeyen bir aşkla, tütüp giden bir ay varsa o da Ramazandır. Bir sene içinde geçen bütün nazlı mevsimlerin, ayların özünü, ruhunu, gerçek manâsını ve onlardan süzülmüş, toplanmış usareleri en tatlı bir şive ile sunan Ramazan günleri, Ramazan geceleri; her lahza, gönülleri ayrı bir haz ve ayrı bir tatlılıkla sarar, şefkatle onları kucaklar, muhabbetle okşar ve yaşama zevkiyle coşturur.

Ramazan günleri, dünyanın her yanında, husûsiyle Müslüman ülkelerde ve Müslümanlar arasında ve hele bizim dünyamızda bütün alâkalara merkez, bütün ruhânî zevklere meydan, bütün heyecanlara sahne, bütün terakkîlere nurdan bir helezon ve bütün insânî hususiyetlerin inkişâfına açık bir fırsat, bir ganimet alanıdır.

Geceleri ayrı bir duygu, gündüzleri ayrı bir aydınlıkla tulû' eden Ramazan günleri, gönüllere ayrı bir ruh çalar geçer.. ve toplumun birbirinden kopmuş parçalarını biraraya getirir, bütünleştirir, bütün inzivâzedelere cemaat yolunu açar ve onların gurbetlerini izâle eder.. herkese değişik buudda bir his ve fikir ziyafeti verir ve herkesi bir kere daha hayata uyarır.

Ramazan, minarelerin başındaki mahyâlardan camilerin derûnundaki âvizelere, mescitlere uzanan yolların sağındaki, solundaki kandillerinden evlerimizin içindeki lambalara, müminlerin yüzlerindeki duruluktan, gönüllerindeki aydınlığa kadar her yerde ışıkla tüllenir. Hele, dinin yeniden gençliğe erdiği günümüzde o, seher yellerine açık sahurları ve gizli lûtufların tecellileriyle tüten iftarlarıyla öyle farklı bir hava, farklı bir ziya ve farklı bir şive ile gelip gönülleri okşar ki, olsa olsa ancak, aşkın vuslat ümidiyle kanatlanması bu kadar cezbedici, bu kadar imrendirici olabilir. Sanki Ramazan ayına kadar ruhun sonsuzluk iştiyakı ile insan arasında bir perde varmış da oruçla o perde aralanıyor gibi olur.. ve o âna kadar kalbin bir köşesinde sessiz sessiz uyuyan aşk u şevk birdenbire canlanır, kabarır, köpürür; bütün benliği sarar ve önüne geçilmez bir vuslat arzusuna inkılâb eder. Bu mukaddes arzuyu gerçekleştirme yolunda, üfül üfül bâd-ı tecellilerin estiği seherler kollanır, insanlar için hep ötelere açık birer menfez gibi müşahit bekleyen namaz vakitleri olabildiğince değerlendirilir.. ruhlara revh u reyhân teravihlerle gönüller coşturulur.. ve duygulara kâse kâse İlâhî nefahât içirilir.. derken, herkes derecesine göre adeta uhrevîleşir, ledünnîleşir ve birer melek halini alır.

Ramazan, Kur'ân ayı olması itibariyle bütün bir sene Kuran'dan uzak kalmış olanlar bile ciddi bir susamışlık içinde, kendilerini o nûrefşân iklimde bulur.. ve Kur'ân'ın sağnak sağnak onların başlarına boşalttığı ruh, mânâ, esrar ve eltafla benliklerinin kurumaya yüz tutmuş bütün vadilerini sular.. bir baştan bir başa gönül dünyalarını tıpkı bir çiçek bahçesi haline getirir ve onları varolma zevkiyle coşturur. Onlar, Kur'ân'da bütün varlığı duyar ve dinler; duygu ve düşünceleriyle kanatlanır.. Kur'ân'da bütün hilkatin soluklandığını hisseder, ürperir.. yer yer ra'şelerle kendilerinden geçer; zaman zaman da gözyaşlarıyla nefes alır, gözyaşlarıyla boşalır, aradan perdelerin kalktığını duyar, Allah'a yakınlardan daha yakın olduklarını hisseder ve kendilerini âdeta bir zevk zemzemesi içinde bulurlar.

Kurân'ın ledünnî muhtevasını ancak, onda bütün varlığın sesini duyabilenler ve onun derinliklerinde insan ruhuna ait korku ve ümit, tasa ve sevinç, keder ve neş'e mûsikîsini birden dinleyebilenler anlar. O'nu sanki kendine inmiş gibi dinleyebilen zaman-üstü ruhlar, O'nda cennet meyvelerinin lezzetini, Firdevs bahçelerinin renk ve güzelliğini, Reyyan yamaçlarının çağlayan ve manzaralarını müşahede eder ve onunla gürül gürül hâle gelirler. Kur'ân'ı, Ramazan'ın şeffaflaştırıcılığı ve kalbin kadirşinas ölçüleriyle ele alıp onun derinliklerine yelken açabilen saf gönüller, her lâhza ayrı bir uhrevî kıymete ulaştıklarını hisseder ve her an "bekâ"nın ayrı bir buuduyla tanışırlar. Bu insanların düşünce ve hayatlarında "metafizik", "fizik"i tamamlar, manâ da, maddenin gerçek muhteva ve değeri olur ve her şey perde arkası kıymetleriyle ortaya çıkar. Ve yine bu insanların çehrelerinde sanki, İlâhî isim ve sıfatların engin dairesine açık bulunmadan mülhem, gizli bir seziş, derin ve farklı bir anlayış ve Kurân'la inlemiş günlerin uhrevîliklerinden kalma bir olgunluk, bir doygunluk, bir safvet, bir içtenlik ve îmanın altın zevkleriyle beslenmiş bir letâfet, bir câzibe ve bir mürüvvet çağlıyor gibi bir büyü hissedilir. Onlar, hiçbir şey konuşmasa, hiçbir şey anlatmasalar bile, o anlamlı tavırlarından,

> Ramazan geceleri; her lahza, gönülleri ayrı bir haz ve ayrı bir tatlılıkla sarar, şefkatle onları kucaklar, muhabbetle okşar ve yaşama zevkiyle coşturur.

edâlarından, endamlarından, bakışlarından, duruşlarından bu manâlar her zaman taşar gelir, gelir ve her tarafta yankılanırlar.

Kur'ân kanatlı ve Kur'ân buudlu Ramazan-ı şerif kadar gecesi ayrı nurâniliğe ve gündüzü de ayrı aydınlıklara açık bir başka ay yoktur. İnsan, her yeni Ramazan'la bir kere daha, hem de bütün tazeliğiyle Kur'ân'ı ve O'nun gökler ötesi kaynağını, tüllenen İlâhî marifeti ve O'nun kevn ü mekânlara dağılmış işaretlerini, Allah aşkını ve O'nun inanmış sîmalardaki pırıl pırıl izlerini görür, duyar ve sezer. Evet, Ramazan'da Kur'ân bütün bir kaderin yonttuğu bu pırıl pırıl yüzlerin ve bütün bir manânın iç derinliğini gösteren bu ışıl ışıl gözlerin hepsinde ayrı bir uhrevîlikle parıldar.. kadın-erkek, yaşlı-genç, zengin-fakîr, âlim-cahil, aristokrat-halk hemen herkes bu mübarek zaman diliminde hayat ve yaşayış basamakları itibariyle ramazanlanır ve Ramazan'la gelen manâları soluklar...

Evet, herkes istidadına göre ve kabiliyetinin elverdiği ölçüde onunla değişik bir buudda, çeşitli münasebetsizliklerden, insanı başaşağı götüren rezîlelerden ve bütün manevî kirlerden arınır, nurlanır.. ve cennetlere ehil hale gelir. Ramazan ayı, yümün ve bereketiyle o kadar zengindir ki, gölgesine sığınan hemen herkes O'nun servet ve gınasından istifâde eder ve uhrevî sultanlıklara erebilir: Gençler-ihtiyarlar, sağlam mü'minler-ârızalılar, zekiler-ahmaklar, akıllılar-deliler, eşyanın perde arkasına kapalı olanlar-açık bulunanlar, bir işe yarayanlar-yaramayanlar, havadan nem kapanlar-yağmurun altında bile ıslanmayanlar, hâkim olmak için yaratılmış bulunanlar-mahkûm olarak dünyaya gönderilenler, binbir gâile içinde dahi dimdik ayakta durmasını bilenler-en küçük sarsıntıya mukavemet edemeyerek devrilip gidenler, hayatlarını karamsarlık içinde ve inleyerek geçirenler-cehennemlerin içinde bile ümit şakıyanlar, ömürlerini başkalarına dayanarak sürdüren dermansızlar-en onulmaz dertlerle kıvranırken dahi neşeyle gürleyen iradeler, yaşayışlarını yeme, içme ve uyumaya göre programlamış tenperverler-yemeyi, içmeyi ve uyumayı aşmış gerçek insanlar... Evet, bütün bu birbirinden ayrı, birbirinden farklı sınıflar, değişik ölçülerde de olsa, O'nun aydınlık ikliminde mutlaka başkalaşır, farklılaşır ve halinin müsaadesi nispetinde bir yerlere ulaşırlar.

Ramazan'ın güzellik ve nuraniyeti ve o nuraniyete açık gözlere akseden varlığın mânâ dolu ihtişamı, bu birbirinden ayrı ve farklı gruplar üzerine saldığı sır dalga boyundaki bir kısım tayflar sayesinde, o, kendine has tadı, havası, rûhu ve manâsıyla gönüllere öyle bir siner ki, en inatçı kafalar bile mukavemet edemez ve ona teslim olurlar.

Ramazan'da, her şeyi kendi sırlarıyla bürüyen geceler o kadar mûnis ve tatlı, insanın duygu ve düşüncelerini ayrı bir halâvetle kucaklayan gündüzler o kadar sıcak ve yumuşak, inanmış simalar o kadar hisli ve derin, Allah'a davet eden sesler o kadar şefkatli ve bunların hepsinin ifade ettiği manâlar o kadar duygulandırıcıdır ki, bu gufrân ayına sînelerini açabilenler muvakkaten dahi olsa, tasalardan, kederlerden birbir sıyrılıp cennet mutluluğunu duyabilirler.

***

RAMAZAN AYINDA ZEKÂTLA KÖPRÜLER KURUN!

MALLARINIZI ZEKÂTLA KORUYUN

"Mallarınızı zekâtla koruyun, hastalarınızı sadaka ile tedavi edin, belalara karşı dualarla hazırlıklı olun."

Zekât, hem Hakk'a hem de halka karşı bir teminat unsurudur. Yani fakirin eli ve dili zekâtla başkalarına zarar veremez. Ve siz, başkaldırmaya müheyya bir sınıfın önünü, hem de daha onun aklına kötü duygular gelip taht kurmadan evvel izale etmiş; malınızı, sağlam kalelerin, yüksek surların koruması altına almış ve onu emniyete, güvene kavuşturmuş olursunuz.

ZEKÂT RAHMETİ CELBEDER

Hem dünya hem de ukba adına, Allah'ın rahmetini celbedecek önemli hususlardan birisi de zekâttır ve zekâtın gerçekleştiği ortamda, insanların yanında diğer mahlûkât bile ilâhî rahmetten istifade eder. Meselenin diğer bir yönü de, zekât verilmeyen toplumlarda şayet diğer canlılar olmasaydı, insanlar, ilâhî rahmetin tezahürü olan yağmurdan bile mahrum kalırlardı.

VERMEK ALLAH AHLÂKIDIR

Cömertlik, Allah'ın "Cevâd" ismiyle irtibata geçmenin adıdır. İnsan, yaptığı işlerde ne ölçüde esma-i ilâhî (Allah'ın en güzel isimleri) ile münasebet halinde ise, neticesinde elde ettiği faydalar aynı nispette olacaktır. Bir hadislerinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), şöyle buyurmaktadır: "Allah 'Cevad'dır; cömertliği sever ve güzel ahlâkı sevmesine mukabil çirkin huyları kerih görür."

Vermek Allah ahlâkıdır. Allah ahlâkıyla ahlâklanmak ise, her zaman ve her yerde, ayağın sağlam bir zemine basması demektir.

Demek ki zekât, fakiri zenginin yanına yaklaştırdığı gibi, zengini de Ganiy-yi Mutlak olan Allah'a yaklaştırmakta ve kul ile Rab arasında ciddi münasebet temin etmektedir.

MELEKLER ZEKÂT VERENE DUACIDIR

Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), zekâtı verilen bir malın artması için meleklerin her gün şöyle duâ ettiklerini bildirir: "Her gün iki melek inerek, onlardan biri: 'Allah'ım! Malını Allah yolunda harcayıp infak edenin (malını bereketlendirmek suretiyle) arkasını getir.' diye dua ederken, diğeri de, 'Malı tutup cimrilik edenin malını telef et ya Rabbi!' diye bedduada bulunur."

ALLAH ve RESÛLÜ BUYURUYOR Kİ:

"Ey iman edenler! Oruç sizden evvelki ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Ta ki günahtan sakınıp takvaya eresiniz." (Bakara, 2/183)

"Oruç günleri sayılıdır. Sizden biri hasta yahut yolcu olursa, tutamadığı günler kadar başka günlerde oruç tutar. Düşkünlüğünden yahut iyileşme ümidi olmayan bir hastalıktan dolayı oruca dayanamayanlar içinse, bir fakiri doyuracak kadar fidye gerekir.Her kim de kendi hayrına olarak fidye miktarını artırırsa bu, kendisi hakkında elbette daha hayırlıdır. Eğer bilseniz, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır." (Bakara, 2/184)

"O Ramazan ayı ki, insanlara doğru yolu gösteren, apaçık hidayet delillerini taşıyan ve hak ile batılın arasını ayıran Kur'ân, o ayda indirilmiştir. Kim bu aya erişirse orucunu tutsun. Bu ayda hasta olan veya yolda bulunan, tutamadığı günler kadar başka günlerde oruç tutsun. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Ta ki güçlük çekmeden oruç günlerinizi tamamlayın, sizi doğru yola iletmesinden dolayı Allah'ı tekbir ve ta'zim edin. Böylece nimetlerine şükretmiş olursunuz." (Bakara, 2/185)

"... Fecir vakti, tanyerinin beyaz iplik gibi aydınlığı gecenin siyah ipliğinden ayrılıncaya kadar yiyin, için. Sonra ertesi geceye kadar orucu tamamlayın. Mescitlerde itikafa çekildiğiniz zaman da kadınlarınızla münasebette bulunmayın. Bunlar Allah'ın çizdiği sınırlardır. Sakın bu sınırlara yaklaşmayın. İşte Allah, ayetlerini insanlara böylece açıklar ki, sakınıp korunsunlar." (Bakara, 2/187)

"İslam beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah bulunmadığına ve Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi bulunduğuna şahitlik etmek, namazı kılmak, zekat vermek, Ramazan orucu tutmak, gücü yetenler için Beytullah'ın ziyaret etmek (Buhari, İman 1; Müslim, İman 20)

"Allah katında oruç kadar sevaplı bir ibadet yoktur" (Nesâi, Sıyam 43)

“Üç kişi vardır ki, bunların duaları reddolunmaz. Bunlar, oruçlunun iftar vaktindeki duası, adil olan imamın duası ve bir de mazlumun duasıdır.” (Tirmizi, Daavât, 130)

“Allah şöyle buyurdu: “Ademoğlunun her ameli kendi içindir. Yalnız oruç müstesna. Onun mükafatını ben veririm. Zira yemesini ve nefsâni arzularını, sırf benim için terk ediyor. Oruçlu için iki sevinç ânı vardır: Biri iftar ettiği, diğeri de Allah’a kavuştuğu vakittir. Oruçlunun ağzının kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur.” (Buhari, Savm 2; Müslim, Sıyam 152)

“Herşeyin zekatı vardır. Cesedin zekatı da oruç tutmaktır. Oruç tutmak sabrın yarısıdır.” (İbni Mâce, Sıyam 44)

“Sübhanallah demek mizanın yarısını, elhamdülillah demek tamamını, Allahü Ekber demek ise yer-gök arasını doldurur. Oruç sabrın, temizlik de imanın yarısıdır.” (Tirmizi, Daavat 85; İbni Mace, Sıyam 44)

Ebu Umame (radıyallahu anh) şöyle diyor: “Rasûlullah’a yapmam gerekli bir amel söylemesini istedim. O da “Oruç tut. Zira onun dengi yoktur” dedi. ben yine tekrar ederek aynı şey sordum. O, “Oruç tut, zira onun dengi yoktur. Ben üçüncü kez yine sordum. O aynen, “Oruç tut, zira onun dengi yoktur” (Nesâi, Sıyam 43)

“İçinizden biri oruçlu olduğu günlerde başkasına çirkin söz söylemesin, bağırıp çağırmasın. Eğer biri ona söver ya da elle sataşırsa, “Ben oruçluyum” desin.” (Buhari, Savm 9; Nesai, Sıyam 42)

“Her kim Ramazan orucunu tutar da sonra buna Şevval ayından altı gün ilave ederse, bütün yılı oruçlu geçirmiş gibi olur.” (Müslim, Sıyam, 204; Tirmizi, Savm, 52)

“Nice oruç tutanlar vardır ki, orucundan kendisine kuru bir açlıktan başka bir şey kalmaz! Geceleri nice namaz (terâvih ve teheccüd) kılanlar vardır ki, namazlarından kendilerine kalan yalnız uykusuzluktur.” (İbn-i Mâce, Sıyâm, 21/1690)

“Kadir gecesini, fazîlet ve kudsiyyetine inanarak ve sevâbını yalnız Allâh’tan bekleyerek ibâdet ve tâatle geçiren kimsenin -kul hakkı hâriç- geçmiş günâhları bağışlanır.” (Müslim, Müsâfirîn, 175/760)

SADAKADA
GİZLENEN İNCELİK

Bizim toplumumuzda, dinimizin güzelliklerinden kaynaklanan bir sadaka kültürü vardır. Eşi görülmeyen bir incelikle örgülenmiş harika bir kültürdür bu. Müslümanlar zekât ve sadakayı verirken öyle makul verir ve sadakayı alacak insana öyle güzel şeyler anlatırlarmış ki, alan verenden daha faziletli bir konumda görünürmüş; yed-i süflâ (alan el), yed-i ulyânın (veren el) üstüne çıkarmış. Mesela sadaka veren şöyle dermiş: «Allah senden razı olsun, ben de üzerimdeki bu borcu ne yapayım ne edeyim, diye düşünüyordum. Vazifemi yapmama, büyük bir vebalden kurtulmama vesile oldun. Allah da seni ahiret sıkıntılarından korusun.»

Kur'ân-ı Kerim, verilen zekât ve sadakayı başa kakmayı, alan insanı minnet altında bırakmayı ve bu şekilde ona eziyet etmeyi yapılan işin sevabını iptal edecek bir sebep olarak zikrediyor: «Ey iman edenler! Sadaka verdiğiniz kimselere minnet etmek, onları incitmek suretiyle o sadakalarınızı boşa çıkarmayın. Allah'a da, ahirete de inanmadığı halde sırf insanlara gösteriş yapmak için malını harcayan kimsenin durumuna düşmeyin. Onun durumu, üzerinde toprak bulunan kaypak bir kayaya benzer ki, şiddetli bir yağmur olur olmaz toprağı kayıverir, cascavlak kalır. Öyleleri işledikleri hiçbir şeyden sevap ve mükâfat elde edemezler. Zira Allah inkârcılar güruhunu buna muvaffak eylemez.» (Bakara sûresi, 2/264), «Verdiğini çok bularak minnet etme!» (Müddessir sûresi, 74/6)

"Ey iman edenler! Sadaka verdiğiniz kimselere minnet etmek, onları incitmek suretiyle o sadakalarınızı boşa çıkarmayın..."

Bu ayetler minnet ederek verilen sadaka ve zekâtların Allah'ın hoşuna gitmeyen, riyakârca yapılan bir davranış olduğunu ortaya koyuyor. Bundan

dolayı, müminler öylesine hassas alışmışlar ki, sağ taraflarındaki bir insana sadaka vermişlerse, bundan sol taraflarındaki adamın dahi haberi olmamış. Yaptıkları hayırları gizli tutmuşlar. Sadece, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatı seniyyelerinde birkaç defa yaptığı himmetlere başvurma anlarında başkalarını teşvik için açıktan açığa infakta bulunmuşlar.

Ayrıca, selefimizin, şehrin değişik yerlerine sadaka taşları koyduğunu; onları, zenginlerin para bıraktığı, muhtaç olanın da ihtiyacı kadar aldığı yardım sandukçaları olarak kullandığını biliyoruz. İşte bu, hayrı gizleme ve minnet altında bırakmama hâli, sevabı kat kat artıyor. Yardıma muhtaç olan insan da kendini minnet altında hissetmeden, «Cenâbı Hak, bu insanın vazifesini yapmasına beni vesile etti.» düşüncesiyle meseleye yaklaşıyor, o insanın veren elinin ötesinde Rezzâkı Hakikî'yi görüyor.

❀ ❀ ❀

İNFAK ET Kİ, İNFAKA MAZHAR OLASIN

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sadakanın, Allah tarafından artırılacağını şu ifadeleriyle anlatmaktadır: "En temizinden –ki Allah en temizini kabul eder– veren birisinin sadakasını Rahman olan Allah alır. Bu bir hurma bile olsa, Rahman'ın elinde öyle bereketlenir ki, Uhud'dan daha büyük olur. Aynen sizden biriniz, tayını veya deve yavrusunu besleyip büyüttüğü gibi, Allah da (celle celâluhu) sizin sadakalarınızı öyle geliştirir."

UNUTULMAYAN iFTAR MECLiSLERi

Ahmet Turan ALKAN

İkindi güneşinin kızarıp akşam dakikalarını hızlandırdığı demlerde başlar iftar heyecanı; susuzluk ve açlık hissi giderek zayıflayıp yerini iftar meclisinin huzuruna terkeder. İftar dakikasını güzelleştiren şey, sair zamanlardan daha zengin ve daha ziyade bir sofranın vaadettiği damak lezzetleri değil cennetten rayihalar getiren bir iftar meclisinde o heyecanı birileriyle bölüşmektir. Oruç haletini sona erdiren an, bölüşmek ve beraber olmak anafikriyle manidardır ve dünyada hiç kimse orucunu yalnız başına açmak zorunda kalan birisi kadar yalnız değildir.

Şüphesiz herkesin zihninde unutulmayan iftar meclislerinin lezzeti vardır; içinizde saklı duran o güzelliklere atıfta bulunmak gayesiyle, bütün cazibesi «sıradanlıkla» inşa edilmiş birkaç iftar hatırasını yad etmek geldi içimden.

1974 yılı idi; Kıbrıs Harekatı'nın hâlâ sıcaklığını koruduğu güz aylarından birinde Ankara'nın Site Yurdu'nda (Atatürk Öğrenci Yurdu) ikmal imtihanları sebebiyle tenhalaşmış yurdun dört kişilik bir odasında yapayalnızdım. Gurbette okuyan öğrenciler bilir ki tenha bir yurt kadar yalnızlık hissini yoğunlaştıran bir başka mekan bulmak zordur. O gün küçük ispirto ocağında bir domates ve bir yumurtalık menemen pişirdim. Küçük demliğime çay suyu koyup iftar saatini beklemeye başladım. Hava karardı, kaldırımlar boşaldı, ezanlar okundu; mütevazi soframdaki en tatsız azık yalnızlıktı. O gün farkettim ki, bir iftar sofrasını asıl ziynetlendiren ve güzelleştiren şey sofranın «iftar meclisi» haline gelebilmesidir. Ve tek kişilik sofralar ne kadar zengin olursa olsun asla bu payeye yükselemez.

1980 yılında Ramazan, ağustos sıcaklarına tesadüf etmişti. Yedeksubaylık

Payımıza düşen bir zeytini yanımdaki arkadaşla bölüştük; sonra bir biber dolmasının çeyreği, sonra bir dilim domates...

imtihanlarına katılmak için sabahın erken saatlerinde Ankara'ya otobüsle gelen beş arkadaştık; ikindi sularına kadar devam eden imtihandan çıktıktan sonra, iftar saatinde sanki evimize yetişecek gibi bir telaş ve heyecanla otobüs garajına koşuştuk. Otobüs hareket etmeden birkaç dakika önce seyyar satıcıdan aldığımız birer simidi kağıda sardırıp yola revan olduk. Fıkhen «yolcu» sayılmamıza rağmen niyetimizi bozmamıştık. Kırıkkale civarlarında vakit tamam oldu. Otobüste, rahatça yıkanabilecek ölçüde ısınmış bayat sudan başka hiçbir içecek yoktu. Simitleri sardığımız kağıdı kucağımıza serip bir lokma simitle orucumuzu açtık. O esnada hâlâ unutamadığım güzellikte bir şey oldu. Yol arkadaşlığı ettiğimiz diğer yolcular durumumuzu farketmiş olmalılar ki azıklarını bizimle paylaşmaya başladılar: Payımıza düşen bir zeytini yanımdaki arkadaşla bölüştük; sonra bir biber dolmasının çeyreği, sonra bir dilim domates…

Ömrümde o otobüste kurulan iftar sofrasından daha zengin hiçbir sofraya oturmadım; o ânın lezzeti ve güzelliği ancak Ramazan rahmeti ve yakınlığı ile anlaşılabilir bir keyfiyetti.

78 yılının Ramazanını Aydınlıkevler semtinin bir apartman bodrum katında bir şehrayin haline getiren şey işte bu bölüşmek duygusu idi galiba. Geçici bir süre için misafir olarak bulunduğum bu öğrenci evinde Ramazanı şimdi Malatya'da hazık bir cerrah olarak çalışan Doktor Adnan'la Patnos'da eczacılık yapan sevgili Necmettin'le ve şu anda Çalışma Bakanlığında müfettiş olan sevgili Sadi ve el'an Osmaniye'de yedek parça ticaretiyle iştigal eden aziz dostum Mahir'le beraber geçirdik. Her halde teslim ederler ki öğrencilik, bekarlık ve harçlık darlığı gibi üç menfi faktöre rağmen o Ramazan hepimizin hayatında müstesna bir hatıra olarak hep yaşayacaktır. Aşçıbaşımız Sadi'nin marifetli elleriyle pişirdiği çorbalar, pilavlar, sütlaçlar, kadayıflardan (ki bu liste harçlık bakımından pek de perişan olmadığımızı gösteriyor) ziyade meclisimizi şenlendiren asıl husus kardeşliğin ve sevginin bir gurbet iklimini «memleket» haline dönüştürmesindeki sihir idi. Sokaklarında terör cinayetinin kol gezdiği, gece sessizliğini bomba patırtılarının böldüğü o tedirgin günlerde Aydınlıkevler'in bir bodrum katında kurduğumuz muhabbet meclisi ne kadar sıcak, ne kadar leziz ve ne kadar samimî bir gönül iklimi idi.

İftar meclisleriniz feyizli, sofralarınız bereketli, gönülleriniz şen ve ruşen olsun efendim.

RAMAZAN

Yâ Rab, şu muazzam Ramazan hürmetine,
Kaldır aradan vahdete hâil ne ise.
Yâ Rab, şu asırlarca süren tefrikadan
Artık ezilip düşmesin ümmet ye'se
Mâdem ki verdin bize bir ruh-ı nevin
Yâ Rab, daha bir nefha-i tey'id insin.

MEHMET ÂKİF ERSOY

(ruh-ı nevîn: yeni bir ruh/ nefha-i te'yîd: destek nefesi)

BU AY

Karagöz seyri değil, gözyaşı dökme ayı;
"Bilinmez"i bilirler, bilseler ağlamayı…

NECİP FAZIL KISAKÜREK

RAMAZAN AKŞAMI

İftar topu aksedince İhsaniye'den
Seslendi ezanlarım, Süleymaniye'den
Altında ve üstünde yanıp bin kandil
Nur indi civara Nuruosmaniye'den

ÂRİF NİHAT ASYA

RAMAZAN

Bu kaçıncı Ramazan, daha kaç tane kaldı?
Renk uçuk, nakış silik, ocak sönük…Ne kaldı?

NECİP FAZIL KISAKÜREK

ORUÇLUNUN AĞIZ KOKUSU

Oruç tutanın ağız kokusu açlıktan kaynaklanır. Kıyamet günü Cenâb-ı Hak katında, bu kokunun miskten, amberden daha şirin ve daha enfes bir semereye vesile olacağına işaret buyrulmuştur. Melâike-i kiram, arş u ferşi çınlattıracak bir velvele içerisinde Allah'a karşı kulluk vazifesini yapmaktan hoşlandıkları gibi, hoşlandıkları birtakım kokular vardır. Onlar, gül kokusundan çiçek kokusuna, miskten ambere kadar bütün güzel kokulardan lezzet alırlar. Mele-i a'lâda güzel kokular sırlı hazineleri açan anahtar hükmündedir ve işte oruçlunun ağız kokusu da perde arkası dalga boyuyla bu güzel kokular cümlesindendir.

"Ramazan ayında yapılan umre, bir hacca denk sayılır."
(Müslim, Hac 222)

RAMAZAN AYINDA YAPILAN UMRENİN SEVABI NE KADARDIR?

İbn Abbas (radıyallahu anhuma) şöyle haber vermiştir:
Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ensardan bir kadına:
- Bizimle beraber hac etmekten seni alıkoyan nedir, diye sordu.
Kadın:
- Bizim su taşıyan iki devemizden başka devemiz yoktur. Kocam ile oğlum bu develerden birisine binip hacca gittiler. Birisini de bahçe sulamamız için bize bıraktılar, dedi.
Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem):
- Öyleyse Ramazan geldiği zaman bir umre yap. Çünkü Ramazan ayında yapılan umre, bir hacca denk sayılır, buyurmuştur.

SAHUR SOFRASINA İNEN MELEKLER

Ali ÇOLAK

Uykunun en derin koytağında, tatlı bir mahmurlukla kalkıp sofraya oturmanın nasıl bir cazibesi olabilir? Doğrusu, dünyevî olan hiçbir şey, gecenin sabaha evrildiği saatlerde sıcak yatağından ve uykunun başka saadetlere tercih edilemeyecek tadından ayıramaz insanı.

Ancak uhrevî bir şölene dönüşen sahur vakitleridir ki hem uykunun saltanatını yıkar hem de soframızdakilerin bütün ağırlığını alarak yiyeceklerimizi cennet nimetleri gibi latif bir hâle dönüştürür. Sahurların tadını bilmeyenler ne kadar talihsizdir! Söz konusu olan yemek değildir, sanki «uhrevî» bir beslenmedir. Biraz sonra vakit tamam olacak ve dünyevî olan ne varsa vedalaşacağız onlarla. Başka bir zamana yolculuğa çıkacağız; o yolculuk için arınıp, dünyalık giysilerimizden sıyrılacağız. Vaktin armağan ettiği neşe, gönül huzuru ve dinginlikle meleklere has bir letâfet ve zarâfet kazanır sahur sofrasının etrafına oturanlar. Başka hiçbir zamanda, hiçbir sofrada yaşanmayacak tatlar alırız bu vakitlerde. Çok az konuşarak ve yalnız duyarak, hissederek yaşarız…

Şaşırtıcı ve asıl tatlı olan, bu uhrevî vakitlere çocukların gösterdiği anlaşılmaz ilgidir. Onlar da kendi oyunlarına

hiç benzemeyen bir oyun gibi görürler gece ortasında kalkıp yemek yemeyi. Büyüklerin o her zamanki tavırlarından sıyrılıp inceldiklerini, melekleştiklerini görür ve şaşırırlar. Bu gece ortası serüveni, onlar için kaçırılmayacak bir fırsattır. Sınırsız bir özgürlük ve nazlanabilme hakkı bulurlar kendilerinde. Oruç, onlar için aslında pek kavrayamadıkları; ama bütün oyunlarından, bütün eğlencelerinden daha çok tat aldıkları, heyecan duydukları bir zamanın adıdır. Küçücük beyinlerinde çoğalttıkları, resmettikleri; kendine has vakitleri, dekorları, kuralları ve eğlenceleri olan bir zaman, oruç zamanı…

Oruca ilk başlayışlar ne hoş hikâyelerle, ne eğlenceli oyunlarla yaşanır. «Ben de oruç tutacağım!» «Sen küçüksün tutamazsın…» Tutarım, tutamazsın… «İyi öyleyse sen tekne orucu tut, yarım gün tut…» Gün doğup yükselince unutmalar, acıkıp mızmızlanmalar… Büyü bozuluverir, oruç kuşu uçup gider!.. «Anlaşma bozuldu, ödülü kaybettin!..» «Söz, yarın bozmayacağım orucumu…» «Hadi bakalım!»

Çocukluğumuzda bize orucu bir oyun gibi sevdiren büyüklerimize minnet duymalıyız. Hatıralarımız arasında tadını asla unutamayacağımız sahneler, Ramazan günlerinin sahur ve iftar saatleridir. Çocuk bedenimizle hiç de kolay kaldıramayacağımız «açlık», anlamını belli belirsiz kavrayabildiğimiz «oruç» kavramıyla nasıl da sevimli, neşeli bir oyuna dönüşüvermiştir! Keşke, hayatın bütün yükümlülüklerini böyle güle oynaya, böyle gönüllü kabullenme şansımız olsaydı.

Kim bilir, her birimiz çocukluğumuzun kaç yıl uzağında, bir Ramazanı daha karşıladık. Kendi adımıza, ruhumuzu çiçeklendirecek verimler bulup çıkarırız günlerin arasından. Oruçlu saatler, mutlaka yüz aydınlığı, gönül yüceliği bağışlayacaktır bize. Fakat çocuklar, ille de çocuklar! Kendi yaşadığımız müstesna zamanları onlardan niye esirgeyelim? Sahur sofrasına inip kalkan meleklere, evimizin melekleri de karışsa ne hoş olur!

SİZ DE İ'TİKÂFA GİREBİLİRSİNİZ

Ahmet ÇETİNKAYA

İ'tikâf; cemaatle namaz kılınan bir mescid veya mescid hükmünde bir yerde, ibadet niyetiyle durmak ve ikâmet etmek demektir. İ'tikâf'a giren kimseye de "mu'tekif" veya "âkif" denir.

Önceki ümmetlerde de önemli bir yere sahip olan i'tikâf ibadetini yapanlara, Bakara sûresinde özel bir konum verilmektedir: "Biz Beytullâh'ı insanlara sevap kazanmaları için toplantı ve güven yeri kıldık. Siz de Makam-ı İbrâhim'i namazgâh edininiz! İbrâhim ile İsmâil'e de: "Tavaf edenler, itikâfa girenler, rükû ve secde edenler için bu Evimi tertemiz bulundurun!" diye emretmiştik." (Bakara sûresi 2/125) Yine Kur'an'da Ramazan ayının gecelerinden söz edilirken; "...Camilerde i'tikâfta iken de hanımlarınıza yaklaşmayın..." (Bakara sûresi 2/187) buyurulmaktadır.

Peygamber Efendimiz'in özellikle Ramazan içinde ve Ramazanın son on gününde i'tikâf yaptığını bildiren pek çok hadis-i şerif bulunmaktadır. Bunlardan anlaşıldığına göre Rasûl-i Ekrem Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye hicretinden sonra, âhirete irtihâllerine kadar her Ramazan'ın son 10 gününü i'tikâf ile geçirmişlerdir. Vefatından sonra da mübarek zevceleri bu ibadeti sürdürmüşlerdir. Ancak mescidde i'tikâf erkeklere mahsus olduğundan onlar evlerinin bir köşesinde i'tikâfta bulunmuşlardır.

Manevi önderlerden biri olan Atâ b. Ebî Rebâh, bu önemli ibadeti şöyle ifade etmektedir: "İ'tikâf'a giren kimse ihtiyacından

"Ramazan'ın son on günü girince, Resûlullah geceleri ibadetle geçirirdi. Ailesini de ibadet etmeleri için uyandırırdı. İbadet için diğer zamanlardan daha fazla gayret gösterirdi."

(Buhari, İtikâf, 1, 6; Müslim, İtikâf, 2, 7)

dolayı büyük bir zâtın kapısında oturup "Hacetimi yerine getirmedikçe buradan ayrılıp gitmem." diye yalvaran bir kimseye benzer. Zira i'tikâf'a giren kişi, Allah Teâlâ'nın bir ma'bedine sokulmuş, "Beni bağışlayıp mağfiret etmedikçe buradan ayrılıp gitmem." demektedir."

İ'tikâflar 3 kısımdır: Bir kimsenin i'tikâf'a girmeyi adaması durumunda yapması gereken i'tikâf vâcib (En az bir gündür, oruçlu geçirilmesi gerekir, bozulunca kazası lâzım gelir); Peygamberimiz'in vefatına kadar Ramazan-ı Şerif'in son 10 günü devamlı yapmış oldukları i'tikâf sünnet; vâcib veya sünnet olmadığı halde Ramazan'ın son 10 günü dışında yapılan i'tikâf da müstehap (Belli bir süresi ve oruçlu olma şartı yoktur. İ'tikâf niyetiyle cemaatle namaz kılınan yere her giriş, müstehap i'tikâf'a dahildir) i'tikâftır.

İ'tikâf, içinde cemaatle namaz kılınan mescid veya mescid hükmünde bir mekânda yapılabilir. Bununla beraber i'tikâf'ın büyük câmilerde yapılması daha da faziletlidir. İ'tikâf'a girecek kişi; Müslüman, akıllı ve temiz olmalı, i'tikâf'a niyet etmelidir.

Vâcib i'tikâfta bulunan kişi, bir özrü olmadan dışarıya çıkarsa i'tikâfı bozulur, sünnet ve müstehap i'tikâfta ise bozulmaz. Mu'tekif; yeme-içme, kendisi ve ailesi için alış-veriş muamelesini dışarıya çıkmadan içeride yerine getirebilir. Dedikodu etmek, iftira atmak, laf gezdirmek gibi fiillerle i'tikâf bozulmasa da bunları yapan yine büyük günah işlemiş olur.

İ'tikâfa girerken en temiz elbiselerini giymeli ve üzerine güzel kokular sürünmelidir. İ'tikâf sırasında hayırdan başka söz söylememek, Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerle meşgul olmak, Peygamber Efendimiz'in ve diğer peygamberlerin hayatlarına ve kıssalarına dâir kitaplar okumak, kısaca dînî meseleleri müzâkere etmek âdâbdandır.

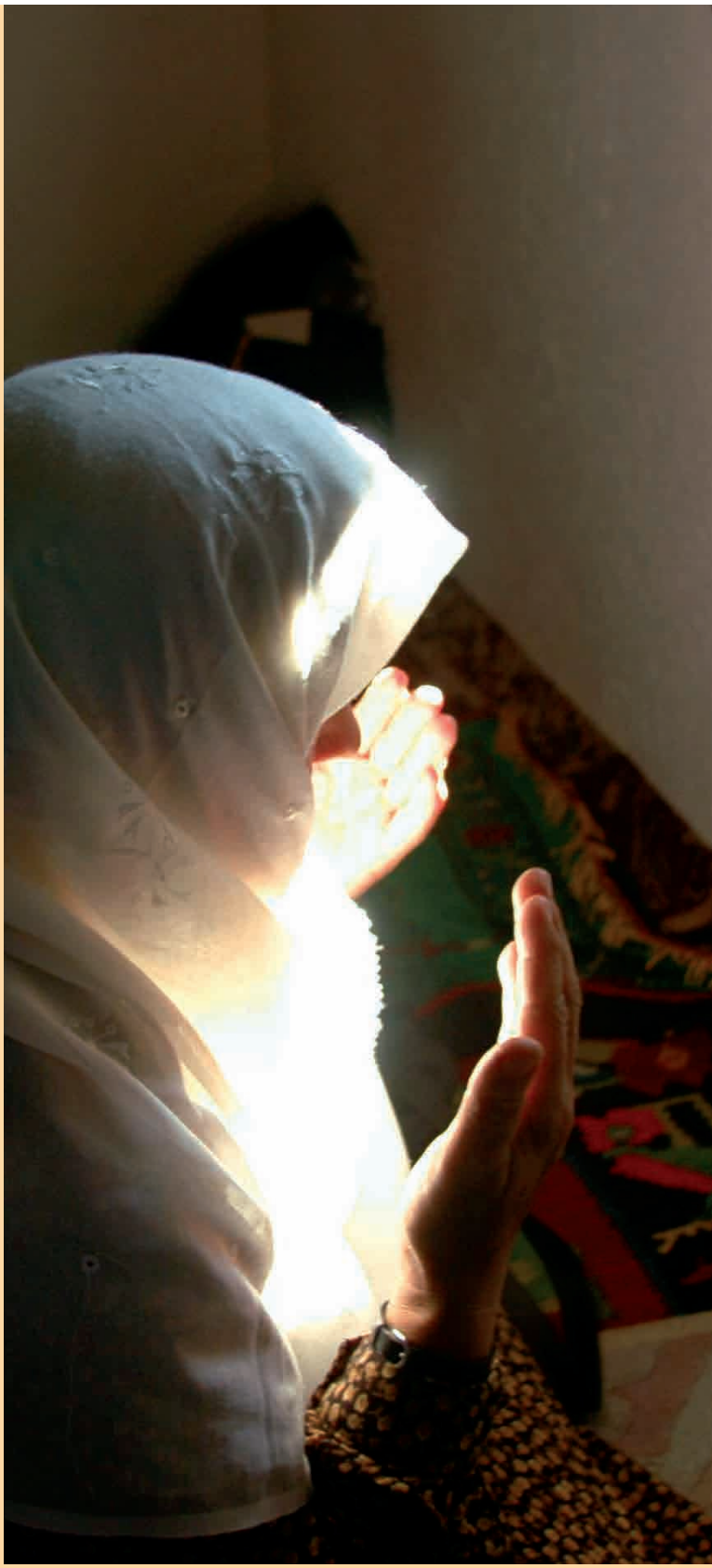

KENDİNE YAZIK EDEN ÜÇ KİŞİ

Peygamber Efendimiz bir keresinde minbere çıkıyordu. Merdivenden yukarı çıkarken birinci basamakta «amin!» dedi. İkinci basamakta yine «amin!» dedi. Üçüncü basamakta bir kere daha «amin!» dedi. Hutbeden sonra, sahabe efendilerimiz "Bu sefer senden daha önce duymadığımız bir şeyi duyduk yâ Resûlallah! Eskiden böyle yapmıyordunuz, şimdi minbere çıkarken üç defa "amin" dediniz. Bunun hikmeti nedir?" diye sordular.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdular: «Cebrâil (aleyhisselam) geldi ve 'Anne-babasının ihtiyarlığında onların yanında olmuş ama anne-baba hakkını gözetmemiş, onlara iyi bakarak mağfireti yakalama gibi bir fırsatı değerlendirememiş kimseye yazıklar olsun, burnu yere sürtülsün onun!' dedi, ben de 'amin!' dedim. Cebrâil, 'Yâ Rasûlallah, bir yerde adın anıldığı halde, Sana salât ü selâm getirmeyen de rahmetten uzak olsun, burnu yere sürtülsün!' dedi, ben de 'amin' dedim. Ve son basamakta Cebrâil, 'Ramazana yetişmiş, Ramazanı idrak etmiş olduğu halde Allah'ın mağfiretini kazanamamış, afv ü mağfiret bulamamış kimseye de yazıklar olsun, rahmetten uzak olsun o!' dedi, ben de 'amin' dedim."(Tirmizî, Deavât 100)

Ramazan-ı Şerif orucu çok önemli bir ibadettir. Belki namazla beraber umumiyet itibariyle Kur'an-ı Kerim'de otuz küsur yerde zekât zikrediliyor ama -bildiğiniz gibi- oruç için de Kur'an-ı Kerim'de sayfalar ayrılmış. Ve değişik cezalarda kefaret olarak aynı zamanda oruç takdir edilmiş. Bazı suçlara karşılık 60 gün, 10 gün, bazen de 3 gün oruç kefareti emredilmiş. Demek ki o, günahları, hataları eriten çok önemli bir faktör, insanı temizleyen ve yükselten bir unsur.

"İbadet eğer bir kuş olsaydı, şüphesiz onun kanatları oruç ile namaz olurdu"

Yahya b. Muaz

"Namaz seni yolun yarısına ulaştırır. Oruç ise hükümdarın kapısına vardırır. Sadakaya gelince, hükümdarın huzuruna çıkarır."

Ömer b. Abdülaziz

GENÇLER!

BU SIRRI SAKLAYIN

Mehmet ERDOĞAN

Ramazan geceleri bir başkadır. Evet, «İllâ ki Ramazan geceleri» diyorum.

Günün susuzluğuna gecenin neşesi bir bardak su gibi gelir. Uhrevîlik içinde her şey uhrevîleşir.

Yıldızlar bile Ramazanın huşu ve lezzetiyle yeryüzüne eğilmiş dervişleri hatırlatır bu gecelerde. Nur söyler dilleri. Zikirleri ışıktır.

Ramazan geceleri sevinç bir başkadır. Hepsi yürek odaklı, gül budaklı, filiz dudaklı…

Evet, Ramazan geceleri, iftardan sahura kadar bir ayrı renk düşer yeryüzüne. Buna mavi mi desem, eflatun mu desem. Ama bir isim vermek şart mı? Sekizinci renk deyiverelim biz de. Zaten tarifi imkansız bir renktir bu. İllâ ki renk kataloğundan biri olması gerekmez ki!

Bir de farklı bir koku yayılır çevreye bu gecelerde. Bu koku nereden gelir, bilinmez. Kalplerden mi, Kâbeden mi, Sidretü'l müntehâ'dan mı, Kab-ı kavseynden mi bilinmez inanın.

Nasıl bir kokudur bu. Durun tarif edeyim.

Sanki bir günlük yanmış da şehrin bütün dokusuna sinmiş kokusu. Bahçelere, bağlara, dağlara, bayırlara, yollara, evlere, evlerin duvarlarına, kırmızı kiremitli çatılarına kadar her şeyden o koku yayılır geceler boyu.

Misk gibi bir koku, amber gibi bir koku. Bakın buna da bir isim bulamıyorum. Attar dükkanlarında var mıdır bu koku, bilemiyorum. Belki de yeryüzüne Cennet'ten inmiş bir damla ıtırdır bu koku, kim bilir.

Evet, Ramazan geceleri, yemekler ayrı bereketli, sular ayrı lezzetli, konuşmalar ayrı sıcak ve ruha tesir edicidir.

Bu belki de içimizdeki coşkudan, ruhumuzdaki sevinçten ileri gelir. Bilemem ama bir bildiğim varsa, o da Ramazan gecelerinin benzersiz oluşudur.

Siz çocuklar, siz ey gençler, bakın dedelerinizin nurlu yüzlerine… Anne ve babalarınızın güleç çehrelerine… Onlar bu nuru ve neşeyi nereden aldılar dersiniz…

Ramazan gecelerinden. Bunu bir sır olarak saklayın içinizde. Kimseye demeyin.

Ama Ramazan gecelerini dinlemeyi, seyretmeyi, o geceyle bütünleşmeyi ve sizler de ondan ışık almayı, nur devşirmeyi, kokusunu sürünmeyi, rengini bürünmeyi ihmal etmeyin, asla unutmayın.

RAMAZAN AYINI
GANİMET BİLMEK

Bilindiği gibi bazı mübarek ay, gün ve gecelere ait bir kısım faziletlerden bahsedilmiştir. Mesela, Kur'ân'ın ifadesiyle, Kadir gecesini ihya eden bir insan, bin ayı ihya etmiş gibi sevap alır. Yine Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadesiyle, vatanı korumak gayesiyle bir saat nöbet tutan insan, bir sene ibadet yapmış gibi sevap kazanır; keza bir saat tefekkür eden insan, bir sene ibadet yapmış gibi olur... Demek bu türlü az ve dar bir zaman dilimi içinde, yine hayatî önem taşıyan bir mekânda bir insanın yapacağı bazı hususi, cüzî, zıllî şeyler, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbediyor, zıl-liyetten çıkıp asliyete inkılap ediyor ve Cenab–ı Hakk'ın katında aslı eda edilmiş gibi kabul ediliyor.

Evet, bir insan gecesiyle gündüzüyle bir Ramazan–ı şerifi ihya etmekle, bütün sene hayırlara açık olabilir ve hep hayır yollarında dolaşabilir. Tabii böyle potansiyel bir lütf–u ilâhi herkes için söz konusudur. Ramazan–ı şerifi tastamam ihya eden bir insan için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kim inanarak ve aynı zamanda sevabını da Allah'tan bekleyerek oruç tutarsa, işlediği bütün günahları Allah (celle celâluhu) affeder." buyurur. Demek bu türlü mübarek ibadetlerde insanın niyeti, ihlâsı, yakîn mülahazası çok önemli ki, bunların derinliğine göre Allah (celle celâluhu), bazen bire on, bazen yüz ve bazen de milyon veriyor. Tabii böyle bir sevap katlaması, o insanın ömrünün senelerini aşar.

Bir ehl–i tahkik Kadir gecesiyle ilgili şöyle bir değerlendirmede bulunur; mesela birinin malını yemişsiniz, birine sövmüşsünüz ya da birinin gıybetini etmiş, çekiştirmişsiniz. Bütün bunların karşılığını ötede sizin sevabınızdan alır, ona verirler. Ancak bu verilecek şeyler, sizin yaptığınız şeylerden verilir; Allah'ın (celle celâluhu) size fazlından verdiği şeylerden verilmez. O hâlde, eğer Cenab–ı Hak bir gecede size seksen senelik bir ecir vermişse, seksen bin adama borcunuz da olsa, eğer sizin sadece o geceniz varsa, o geceniz alınıp onlara taksim edilir; ama Allah'ın lütfundan size verdiği şey, seksen seneye muâdil olarak bitevî size kalır...

İşte Ramazan ayı, böylesine hayırlara, hasenata açık ve aynı zamanda önemli hayırlar doğuran bir aydır. Ancak hususiyle Kur'ân hizmetkârlarının, Ramazan'ı da, başka zamanları da ayrı bir önem arz etmektedir. Çünkü günümüzde hiç kimsenin yapamayacağı her mevsime ait işleri, Allah (celle celâluhu) bu hizmet erlerine yaptırıyor. Böylece onlar, sadece Ramazan ayını değil, adeta bütün ömürlerini mücahede ruhu ile bir dantela gibi örüyorlar. İşte bu durum, münhasıran bir Ramazan'ı ihya etmeyi, onu değerlendirmeyi ve Ramazan'ın değerlendirilmesiyle çok engin, çok geniş hayırlara açılma işini çok çok aşar. Çünkü bu insanlar, göz doldurucu ve çok çalımlı işler yapıyor ve belki şu anda gerçek değeriyle değerlendiremeyeceğimiz şekilde bir tarih yazıyorlar. Bu açıdan da eğer bir Ramazan ayı ihlâslı bir insana seksen senelik ömür kazandırıyorsa, her halde onlarınkini hesap etmek mümkün olmayacaktır.

ONBİR
SULTANLI

SORULAR ve CEVAPLAR

YIKANMAK VE DENİZE GİRMEK ORUCU BOZAR MI?

Ağız veya burnundan su girip yutmadıkça, oruçlu kimsenin yıkanması orucuna zarar vermez. Bu itibarla, ağız ve burnundan su kaçırmamak şartıyla oruçlunun yıkanmasında bir sakınca yoktur. Nitekim Hz. Aişe ve Ümmü Seleme validelerimiz, Hz. Peygamber'in Ramazan'da imsaktan sonra yıkandıklarını haber vermişlerdir (Buhârî, Savm, 25; Müslim, Sıyam, 76; Ebû Dâvûd, Savm, 36).

DİŞ ÇEKTİRMEK ORUCU BOZAR MI?

Diş çektirmek orucu bozmaz. Eğer diş çektirilirken iğne vurulursa, oruç bozulur. Dişten çıkan kanı yutmakla da oruç bozulur. Ramazan orucunu tutarken iğne vurduranın veya dişinden çıkan kanı yutanın orucu bozulur. Gününe gün kaza gerekir, kefaret gerekmez.

DİŞ FIRÇALAMAK ORUCU BOZAR MI?

Diş fırçalamakla oruç bozulmaz. Bununla birlikte, diş macunun, misvak parçalarının veya suyun boğaza kaçması halinde oruç bozulur. Orucun bozulma ihtimali dikkate alınarak, dişlerin imsakten önce ve iftardan sonra fırçalanması uygun olur.

ORUÇLU KİMSE AKUPUNKTUR YAPTIRABİLİR Mİ?

Akupunktur; vücutta belirli noktalara iğne batırmak suretiyle çeşitli hastalıkları tedavi etme metodudur. Akupunktur uygulanması halinde, vücudun beslenmesi, gıda alması söz konusu olmadığından, akupunktur yaptırmak orucu bozmaz.

SAKIZ ÇİĞNEMEK ORUCU BOZAR MI?

Günümüzde üretilen sakızlarda, ağızda çözülen katkı maddeleri bulunduğundan, ne kadar itina edilirse edilsin bunların yutulmasından kaçınılması mümkün değildir. Bu sebeple bu tür sakız çiğnemek orucu bozar. Ancak kenger sakızı gibi katkısı bulunmayan sakızlarla daha önce çiğnenmiş olup içinde hiç katkı maddesi kalmamış olan ve çiğnendiğinde hiçbir eksikliğe uğramayan sakızların çiğnenmesi orucu bozmaz. Bununla birlikte, oruçlu iken bu tür sakızları çiğnemek mekruhtur.

MERHEM VE İLAÇLI BANT KULLANMAK ORUCU BOZAR MI?

Deri üzerindeki gözenekler ve deri altındaki kılcal damarlar yoluyla vücuda sürülen yağ, merhem ve benzeri şeyler emilerek kana karışmaktadır. Ancak cildin bu emişi, çok az ve yavaş olmaktadır. Diğer taraftan bu yeme içme anlamına da gelmemektedir. Bu itibarla, deri üzerine sürülen merhem, yapıştırılan ilaçlı bantlar orucu bozmaz.

HEMODİYALİZ VE DİYALİZ UYGULAMALARINDA ORUÇ BOZULUR MU?

Böbrek yetmezliği hastalarına uygulanan diyaliz, periton diyalizi, hemodiyaliz olmak üzere iki çeşittir. Periton diyalizi, karın boşluğuna verilen özel bir solüsyon aracılığı ile, hastanın kendi karın zarı kullanılarak kanın zararlı maddelerden arındırılması ve sıvı dengesinin sağlanması işlemidir. Hemodiyaliz ise, kanın vücut dışında bir makina yardımı ile temizlenip vücuda geri veril-

mesi işlemidir. Kan bir iğne aracılığı ile hastanın kolundan alınır. Hemodiyaliz makinası, diyalizör denen bir filtreden kanı sürekli geçirerek zararlı maddeleri ve fazla suyu filtre eder. Filtre edilen temiz kan ikinci bir iğne ile hastanın damarına geri verilir. Bu işlem yapılırken bazen, gıda içerikli sıvı verilmesi gerekmektedir.

Buna göre hastaya herhangi bir sıvı maddesi verilmeden gerçekleştirilen hemodiyalizde oruç bozulmaz. Diğer diyaliz çeşitlerinde ise, vücuda gıda içerikli sıvı verildiği için oruç bozulur.

RAMAZAN AYININ VAKTİ HER YIL NEDEN DEĞİŞİR?

Ramazan ayı orucu ay takvimine göre tutulur. Bilindiği gibi kameri aylar güneş takvimindeki aylara göre on gün önce gelir.

Böylece Ramazan orucuna her yıl on gün erken başlandığından Ramazan ayı yaklaşık 33 yılda sıra ile yılın bütün mevsimlerini dolaşmış ve oruç tutacağımız zamanlar da değişmiş olur. Bu durum, Müslüman'ın değişik mevsimlerde oruç tutmasını ve dolayısıyla her mevsimin zorluklarına kendini alıştırmasını ve yoksulların çeşitli mevsim şartlarında çektikleri sıkıntıları anlamasını sağlar.

Bilindiği gibi dünya üzerinde bölgeler arasında önemli farklar vardır. Meselâ; Kuzey yarım kürede kış iken güney yarım kürede yaz hüküm sürmektedir. Eğer oruç, güneş takvimine göre belirli bir mevsimde tutulsaydı, bazı bölgelerdeki Müslümanlar ömür boyu soğuk mevsimde oruç tutarken bazıları daima sıcak günlerde tutacak, aynı şekilde Müslümanların bir kısmı daima uzun günlerde oruç tutarken, bir kısmı da kısa günlerde tutmuş olacaktı. Böylece bazı Müslümanlar orucu her zaman kolaylıkla tuttuğu halde bazıları da daima güçlük içinde tutmak zorunda kalacaktı.

Orucun, yılın bütün mevsimlerini sıra ile dolaşan kameri bir ayda (Ramazan ayında) tutulması ile bu sakıncalar ortadan kalkmıştır.

ORUÇLA İLGİLİ BİLİNMESİ GEREKEN ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

* Unutarak yiyip içen kimse, orucunun bozulduğunu zannederek, yemeye devam etse orucunu kaza etmesi gerekir. Ancak orucunun bozulmadığını bildiği halde yer ve içerse kendisine hem kaza hem de kefaret gerekir.

* Oruçlu iken kusan bir kimse, orucunun bozulduğunu zannederek yiyip içse orucunu kaza etmesi gerekir. Fakat kusmakla orucunun bozulmadığını bildiği halde yer ve içerse kendisine hem kaza hem de kefaret gerekir.

* Gündüz ihtilâm olanın durum da böyledir. Ramazan ayında gündüz uyurken ihtilâm olan kimse, orucunun bozulduğunu zannederek yiyip içse, bundan dolayı orucun kaza edilmesi lâzımdır. İhtilâm olmanın orucu bozmadığını bildiği halde kasten yerse kendisine kaza ve kefaret gerekir.

* Bir kadın falan gün 'ay hâli günümdür' zannıyla orucunu bozsa, fakat o gün ay hâli olmasa, eğer o günün orucuna baştan niyet etmemişse, kendisine kaza gerekir. Niyet ederek o günün orucuna başladıktan sonra orucunu bozarsa kefaret gerekir.

* Dişler arasından çıkıp tükürüğe karışan kan, tükürükten fazla veya tükürüğe eşit olup yutulursa orucu bozar. Tükürükten az ise bozmaz.

* Dişlerini fırçalayan kimse orucunun bozulduğunu zannederek, bile bile yiyip içse kendisine kefaret gerekir.

* Abdest esnasında ağzına su alırken elinde olmayarak boğazına su kaçsa, eğer oruçlu olduğu hatırında ise orucu bozulur ve kazası gerekir. Eğer o esnada oruçlu olduğu hatırında değilse orucu bozulmaz.

* Mukim olan (misafir olmayan) bir kimse, geceleyin niyet edip oruca başladıktan sonra gündüz sefer mesafesi yolculuğa çıksa bile, o günün orucunu tutması gerekir. Yola çıktıktan sonra orucunu bozduğu takdirde kaza lâzım gelir. Yola çıkıp oturduğu yerleşim yerinin sınırlarını geçmeden orucunu bozarsa kendisine kefaret gerekir.

* Misafir olan bir kimse, niyet edip oruca başladıktan sonra gündüz daha yolculuğu bitmeden orucunu bozması halinde kendisine kaza lâzım geleceği gibi yolculuğu sona erip memleketine döndükten sonra orucunu bozsa yine kaza lâzım gelir.

* Ramazan ayından oruç borcu olan bir kimse, bunları kaza etmeden öbür Ramazan gelse evvelâ Ramazan orucunu tutar, önceki Ramazandan kalan borçlarını sonra tutar.

* Ramazan orucunu kaza ederken, bu oruçları isterse peş peşe, isterse aralıklı olarak tutar. Borçlarını bir an önce ödemesi bakımından peş peşe tutması daha iyidir.

* Bir kimse, hasta olduğu için Ramazan ayında orucunu bozsa ve iyileşmeden ölse kendisine bir şey gerekmez.

* Abdestten sonra ağızda kalan yaşlık orucu bozmaz.

* Konuşurken tükürükle ıslanan dudaklarındaki tükrüğü yutmakla oruç bozulmaz.

FITIR SADAKASI VÂCİPTİR

"Sadaka, maldan hiçbir şey noksanlaştırmaz."

(Müslim, Birr 69)

Yaratılışın bir şükür ifadesi olmak üzere sevap kazanmak gayesiyle verilen Ramazan sadakasıdır. Hür, Müslüman ve asıl ihtiyacından fazla nisap miktarı bir mala sahip olan kişilerin vermesi gerekir. Sadaka-i fıtr, zekât gibi malın değil, başın zekâtıdır. Bunun için asıl ihtiyaçlardan fazla olan malın üzerinden bir yılın geçmesi ve ticaret malı olması şart değildir. Bayram sabahı zekât için gereken dinî zenginlik miktarı olan nisap miktarına malik olan kişiye bile sadaka-i fıtır vaciptir. En son bayram namazına kadar vermek gerekir. Zekât kimlere verilirse sadaka-i fıtır da onlara verilir. Verirken niyet etmek gerekir. Fakire sadaka-i fıtr olduğunu söylemeye gerek yoktur. Sadaka-i fıtr öncelikle mükellefin bulunduğu yerdeki fakirlere verilmelidir. Başka yerlere göndermek mekruhtur. Gönderilecek olan kişiler akraba veya daha muhtaç kişilerse mekruh olmaz.

KUR'ÂN-I HAKÎM
ve açıklamalı
MEALÎ

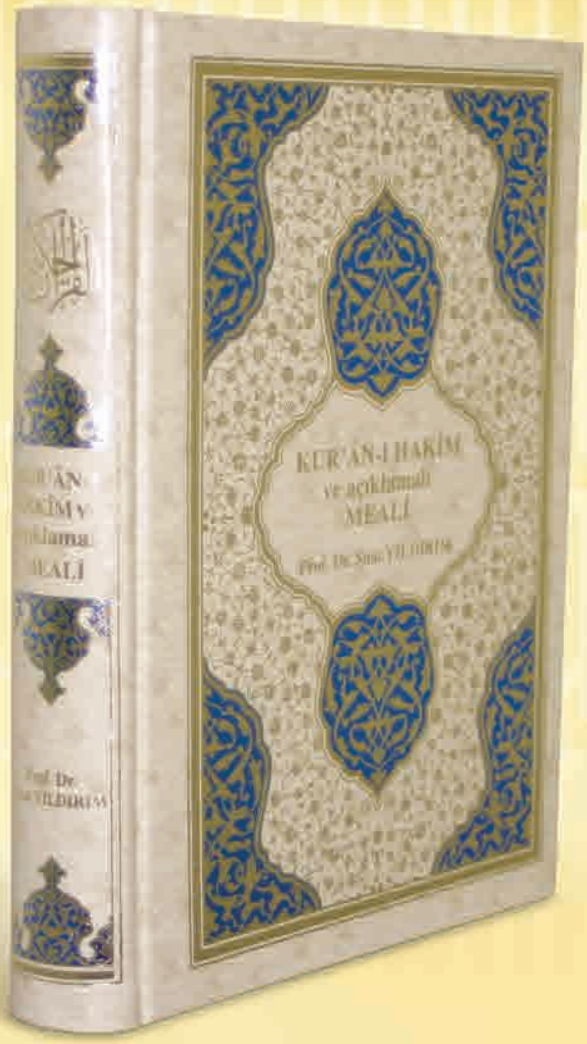

Prof. Dr. Suat YILDIRIM

Tel: 0216 522 09 99

DEFİNE YAYINLARI

www.isikyayinlari.com

HAKİKİ ORUÇ

* Ramazan-ı Şerif'ten beklenen neticeyi kazanması ve kendisine "yazıklar olsun" denmemesi için, insanın yeme-içmeden kendisini alıkoyduğu gibi aynı zamanda, ağzını da münasebetsiz, manasız, yakışıksız, bühtan ve gıybet gibi şeylerden mutlaka uzak tutması,

* Dilini gereksiz şeylerden, yani kesret-i kelamdan uzak tutması, ağzını hayırla açıp-kapaması,

* Lisanını daima sohbet-i Cânân'la (Allah'a ve İslamiyet'e ait güzellikler) süslemesi,

* Yasağa bakmaması, baktığı şeyleri iyi görmesi, iyi yorumlaması, her şeyden iyi manalar süzmesi,

* Kulaklarını mâlâyâniyât, lağviyât ve lehviyâttan uzak tutup, Kur'an'a, sohbetlere ve güzel sözlere açması gerekir ki, ağzına ve midesine oruç tutturduğu gibi eskilerin tabiriyle bütün âzâ ve cevârihine oruç tutturmalı, havâs-ı zahirine ve bâtınasına oruç lezzetini tattırmalıdır.

ORUÇ ALLAH'IN EMRİ

* Ramazan-ı Şerif doğrudan doğruya birtakım hikmetlere ta'lik edilmeyerek Cenab-ı Hakk'a karşı bir vazife olarak, taabbudîlik (Allah'ın emretmiş olması) mülahazasıyla eda edilmesi gereken bir ibadettir.

* Taabbudî olan ibadetlerle, Allah, kendi nazar-ı ulûhiyetinde bir kulun kıvamı adına neyi görmek istiyorsa, onun cennete girmesi ve ebedî saadeti ihraz etmesi adına ne ölçüde bir kıvama ihtiyaç varsa onları hâsıl eder.

* Oruç gibi ibadetlerde dünyadaki faydalar, bir kısım maslahatlar, hikmetler sezilip görülse bile esas bizim göremediğimiz, bilemediğimiz daha derin tesirler, neticeler vardır.

"Cennette Reyyan denilen bir kapı vardır ki oradan sadece oruç tutanlar girebilir."

(İbni Mace, Sıyam 1)

SOVYETLER DÖNEMİNDE ORTA ASYA'DA RAMAZAN

Kutlukhan ŞAKİROV

Öncelikle şunu söylemeliyim ki kanunen Sovyetlerde Ramazanı kutlama, oruç tutma diğer dinî vecibelerde de olduğu gibi yasak değildi. Ancak o dönemlerde âdeta Ramazan ayı gelmeden önce radyo, TV (siyah-beyazı 1955'te, renklisi 1970'li yıllarda gelmişti) ve vakitli matbuatta orucun zararları (?) hakkında yayınlara geniş yer veriliyordu. "Bilim Cemiyeti", yani kılıf değiştirmiş eski "Tanrısızlar Cemiyeti" mensupları kurum, iş yeri ve okulları dolaşarak Ramazan vesilesiyle din aleyhtarı sohbetler düzenlerlerdi. Bunlara katılmak zorunluydu, çünkü toplantılar mesai zarfında yapılırdı. Ortaokul ve liselerde öğretmenlere oruç tutan öğrencileri tespit ederek oruçlarını zorla bozdurulması talimatları verilirdi. Buna boyun eğmeyen öğrencilerin velilerine problem çıkarılması sıradan bir işti.

Milletin böyle çabalara tepkisi genelde olumsuzdu, pasif bir direniş yoluyla karşılık verirlerdi. İnsanlar kendi imkânları elverdiği kadar Ramazan-ı Şerif'e hürmet ve izzet gösterirlerdi, yani himmet edenler oruç tutardı, tutamayanlar oruçluyu destekler ve saygı gösterirdi. Şöyle ki kozmopolit bir yapısı olan Taşkent'te bile diğer cumhuriyetlerde olduğu gibi Ramazan ayı boyunca düğün, eğlenceli ziyafet vb. etkinlikler yapılmazdı. Çünkü böyle işlerde içki olduğu için millet daha fazla günaha batmaktan kaçınıyordu. Bu ayda sokaklarda her zaman görülen sarhoşlar dahi ortalıktan kaybolurdu. İnsanların birbirlerine karşı daha da saygılı olmaya çalıştıkları görülürdü. İstatistikler bu ay boyunca kanuna karşı gelme hâdiselerinin gittikçe azaldığını gösterirdi. Demek ki, günah-sevap, helal-haram, Allah korkusu her vakit milletin kalbinin derinliklerindeydi. İşte o gönül derinliklerine tanrısızlar hiçbir zaman hâkim olamadılar.

Genelde oruç tutanların, Müslüman sayılan toplam ahaliye göre yüzdesi küçüktü. Oruçlulardan ziyade oruç tutanlara sempati besleyenler çoğunluktaydı. Bu kısım ahali oruç tutmasa da Ramazan etkinliklerinde daima aktifti. Onlar için iftarlara katılmak, teravih kılanlara hizmet etmek, iftar düzenlemek vs. sanki daha önemliydi. Peki, Ramazanı gerçek manada yaşayanlar nasıl oruç tutarlardı? Bütün İslam âleminde olduğu gibi önce sahura kalkılırdı. Sahura çoğu zaman kendimiz kalkıyorduk, kimse uyandırmazdı. Tarihî mahallelerde mahalle bekçisi elinde "şakıldak" denen âleti evire çevire ses çıkararak (iki kaşığın birbirine vurulduğunda çıkan ses gibi) sakinleri sahura uyandırıyordu. Mesela, bizim 'Kâh Ata' mahallesinde bu vazifeyi her Ramazan Aziz Karavul ismindeki mahalle bekçimiz yapardı. Sonradan bu iş kendiliğinden bitti. Davulcular gibi olmasa bile bunların da Ramazan hayatında kendine özgü yeri vardı.

Sahur sofrası her zaman çok titizlikle hazırlanırdı. Aynı Türkiye'de olduğu gibi çok ciddiyet gösterilirdi. Yıllar geçip o günleri hatırlayıp şöyle geriye bakarken kalbim masum, ılık ve mübarek

duygularla dolup taşıyor. Düşünüyorum da o sessiz ve güzel gecelerde sahura kalkıp sofra etrafında oturarak oruca niyetlenirken kendimizi, kendi ülkesinde garip olan birisi değil belki kutsaldan anlayan, ona yönelen bir varlık olarak hissederdik. Bu varlığın Yüce Yaratıcısı var. O her şeyden büyüktür. O'nun adaleti mutlaktır. O'nun dediği olur ve O bize birileri gibi bu dünyada hayali "cennet" değil, öbür dünyada gerçek ve mutlu bir hayat bahşedecek. Ah, o günler böyle ümitler, fikirler bizi ne kadar mutlu ederdi.

İftar konusuna gelince şunu belirtmeliyim ki Ramazan ayına az bir vakit kala önce akrabalar sonra dostlarla istişare edilerek bir liste çıkarılırdı. Bu otuz gün Ramazan iftarlarının çizelgesiydi. Buna göre her gün nerede iftar yapacağımız belli oluyordu. 1960 -1980 yılları arası Ramazana karşı iktidar tarafınca biraz müsamahalı davranış söz konusu olduğundan iş yerlerimizden iftara yetişmek için erken ayrılabiliyorduk. Çoğu idareciler buna müsaade ederlerdi, ancak tersini yapanlar da az değildi. İftar için tandır samsası (içi bol etli börek) yapılırdı, mutlaka semaver konulur, iki kişiye bir çaydanlık hesabından Hint veya Seylan çayı demlenip hazırlanırdı. İftarlar için genelde zengin sofralar hazırlanırdı. İnsanlar maddi imkânlarını zorlayarak iftarın en güzel bir şekilde düzenlemesinde sanki yarışıyorlardı.

İftardan önce "Emri bil Maruf Nehyi anil Münker" konulu sohbetler olur, akabinde soru-cevaplarla pekiştirilir ve Kur'an ziyafetiyle iftar edilirdi, Özbekçe ifadesiyle "ağız açılırdı". Ağız açıldıktan beş dakika sonra akşam namazı kılınır ve yemeğe devam edilirdi.

İftar sonrası teravih namazı için camilere koşulurdu. Bu namazlar çoğu zaman hatimli olurdu. Hangi camide daha da ünlü hafız hatimle kıldırıyorsa orada teravih namazı kılmaya gidilirdi. Başka zamanlarda tenha olan camiler Ramazan vesilesi ile kalabalık olurdu. Derken Ramazan günleri sona doğru ilerler ve bayram yaklaşırdı. Tabi ki bayram için tatil verilmezdi ve mesaiye devam edilmeliydi. Ama yine de üç gün Ramazan bayramı kutlana geldi. Türkiye'deki gibi coşkulu olmasa da…

Orta Asya'da Ramazan özelliklerinin vazgeçilmez yönlerinden biri de otuz Ramazan akşamında erkek çocukların gruplar oluşturarak ev ev dolaşıp Ramazan ilahilerini (Ramazan Aytış'dır) söylemeleridir. Genelde yaygın olan aşağıdaki gibi birkaç ilâhî okunurdu:

Gelsin devlet, gitsin felaket / Âmin Allah, inşallah.
Esselamu aleyküm, bizler geldik / Peygamber yolunu izler geldik / Her yılda bir defa oruç geliyor / Siz onu tutsanız sevabı sizedir / Ramazanla ay geldi,
Eşiğinize bereket geldi / Çak, mala çak, verin hak,
Ona siz, can yenge.

İlâhî bitiminde hane sahibine övgüler yağdırılırdı. Karşılığında da şeker, çoğu zaman bozuk para verilirdi. Hâlâ o sakin Ramazan akşamlarında birkaç yerde aynı anda söylenen ilâhîlerin sesi kulağımda çınlıyor.

Ramazan bayramının bizlerdeki diğer özelliği yeni gelinli evlere ait olup, bu evlerde kesinlikle Yeni Gelin Bayram Sofrası hazırlanır. Üç gün bayramda küçük, büyük kızlar, genç kadınlar, -tanıdık olması şart değil- bu evleri ziyaret ederler, sofradakilerin tadına bakarlar, gelinin elinden özel üslûpla ikram edilen çayı içerler. Bayram tebrikleşmesinin yanı sıra yeni aileye mutluluklar dilenir, gelenlere gelin tarafından hediyeler verilir (mendil, başörtüsü, şeker), genç kızlarımız da bir nevi hayat dersi almış olurlardı.

Yukarıda söylenenleri kısaca şöyle hülasala edebiliriz:

- Hazan yılları dediğimiz o dönemlerde Orta Asya'da Ramazan-ı Şerif her zaman münasip bir tarzda yaşatılmaya çalışılmıştır.
- O dönem Ramazanlarının kendine özgü, mazlumlara ümit verici, gönülleri rahatlatan, şuurları rahatlatan, romantiğin ötesinde güzel bir cazibesi vardı.
- Baskı ortamındaki Ramazanlar milletimizin ulemaya sonsuz hürmetini sergileyen uzun süreli bir nümayişti.
- Ramazan vesilesi ile o günlerde dinimize sarılmamız bugünlerin hürriyetine, dinî mübin-i İslam'ın ülkemizde yeniden kuvvetlenmesine zemin hazırladı.

HUZUR NAMAZI
TERAVİH

Eşref ÖNEN

Ramazan ayına mahsus olan Teravih namazının kelime anlamı "dinlendirmek, rahata erdirmek"tir. Teravih kelimesi çoğul bir kelime olup tekili "terviha"dır. Kelimenin anlamından yola çıkarak teravihin ve genelde namazın nasıl kılınması gerektiği üzerinde biraz düşünelim.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) namaz vakti geldiğinde Hz. Bilal'e ezan okuması için şöyle derlerdi: "Erihnâ yâ Bilal!" Yani "Bizi rahatlat, bir ezan oku ki onun verdiği manevi hazla namaza hazırlanalım, zahir ve batınımızı dünyadan çekip Allah'a müteveccih olalım. Kalplerin huzuru, gönüllerin itminanı Allah'ın zikrindedir. En büyük zikir de namazdır. O halde gönüllerimizin ilacı namazımızı eda edelim. Fakat namazı geçiştirme, eğilip kalkma şeklinde değil de duya duya, bütün latife ve hislerimizin istifade edeceği şekilde kılalım ki gerçekten huzura ve istirahate erelim."

İşte teravih namazı da manasında gizli olan bu anlamla ruhlarımıza dinginlik ve huzur vermesi için Ramazan gecelerine armağan edilmiştir. Bir ay boyunca gündüzleri midemizi dinlendirirken geceleri de ruhumuzu ve bedenimizi teravihle dinlendiririz. Bundan dolayı teravihi ismine layık bir şekilde dinlendirici bir namaz olarak kılmalıyız. Acele etmeden, iki veya dört rekâtta bir selam vererek, aralarda ilahiler, evrad u ezkârla zikrimizi çeşitlendirmeliyiz.

Teravih namazını kılmak, âkil, baliğ, erkek ve kadın Müslüman için sünnet-i müekkededir. Teravih, Peygamber Efendimiz'in sünneti olup, aynı zamanda İslâm dininin şiarlarından ve zahiri alâmetlerinden kabul edilmiştir. Farzların cemaatle kılınması İslâm'ın şiarı olduğu gibi, teravihin cemaatle kılınması da, bu sünnetin sembolü olmuştur. Sahabenin icmâı ile 20 rekâttır ve cemaatle kılınması daha faziletlidir. Dünden bugüne 20 rekât olarak ve tercihan cemaatle kılınagelmiştir.

Hz. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), birçok hadislerinde Ramazan gecelerinde ibadeti teşvik etmiştir: "Kim Ramazan'da inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek, O'nun rızasını kazanmak için kıyam ederse (teravih kılarsa), geçmiş günahları bağışlanır.", "Allah, Ramazan ayında oruç tutmamızı farz kıldı. Ben de, Ramazan gecelerinde kıyam etmenizi (teravih namazı kılmanızı) sünnet kıldım. Kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek ihlâsla oruç tutar ve kıyam ederse (teravih namazı kılarsa), annesinden doğduğu günkü gibi günahlarından temiz hâle gelir."

SAHURA TEŞVİK EDERDİ

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem): "Sahur yemeğini yemek berekete sebeptir. Sizden biriniz bir yudum su içmekle de olsa sahuru terk etmesin. Çünkü sahura kalkıp yiyip, içene Allah rahmet etmekte ve melekler de istiğfarda bulunmaktadır. " buyurarak Ramazanda sahuru ihmal etmememiz gerektiğini ifade buyurmuşlardır.

İBADETE VE ÖZELLİKLE KUR'ÂN'A YOĞUNLAŞIRDI

Ramazan ahiret yolculuğunda biz kullar için hazinelerle dolu mübarek bir aydır. Onda birler bin olur. Onun saniye ve dakikaları eğer iyi değerlendirilebilirse kurtuluş beratı almaya vesiledir. Bundan dolayı Aleyhissalatu vesselam Efendimiz Ramazan ayına girince ibadette daha bir derinleşir, zikir ve tilaveti ayrı buudlara ererdi. Bu halini Ramazan'ın son on günü daha sıklaştırırdı.

Hz. Âişe validemiz bildiriyorlar: "Resulullah Ramazan'da son on günü girince geceleri ihya eder, ailesini ibadet için uyandırır, ibadete daha ehemmiyet verir, diğer vakitlerinden daha çok ibadet etmeye gayret ederdi."

Her Ramazan, gecenin bir vaktinde Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Cebrail (aleyhisselam)'la buluşur, ve her ikisi nöbetleşe Kur'an okurlardı. Bu hadiseye "arz" deniyor ki, Habibullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Hakk'a yürüdüğü sene iki defa gerçekleşmişti. Biz bu hadiseyi bugün mukabeleler ile yaşatmaya devam ediyoruz.

CÖMERTLİKTE RÜZGÂR GİBİ ESERDİ

Efendimizin yeğeni İbn Abbas (radıyallahu anh) naklediyor. "Resulullah hayır hususunda insanların en cömerdi idi. En cömert olduğu zaman da Ramazan ayı idi. Cibril her sene O'nunla Ramazanda karşılaşır ve bu Ramazan boyu sürerdi. Cibrille karşılaştığı zaman Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) hayır hususunda esen rüzgardan daha cömert olurdu. "

TERAVİH NAMAZI KILARLARDI

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Ramazan'ın ekstra hediyelerinden teravih namazının ehemmiyeti üzerinde durmuş, müminlerin bu namazdan da alabildiğince nasiplenmesini tavsiye buyurmuşlardı. Bu konuda: " Kim mükafatını Allah'tan umarak Teravih namazını kılarsa geçmiş küçük günahları affolur. " demişlerdi.

İFTARDA ACELE EDERLERDİ

Hz. Âişe annemiz (radıyallahu anhâ) "Allah Resulünün vefatından sonra bu ümmete gelen ilk bela karın tokluğu olmuştur" diyerek az yememiz gerektiğine işaret etmiştir. Bundan dolayı iftar sofrası da olsa ölçüyü kaçırmamalı, sünnete uygun hareket etmeliyiz.

*Hz. Enes (radiyallahu anh) anlatıyor: «Resulullah (aleyhissalatu vesselam) akşam namazını kılmazdan önce birkaç taze hurma ile orucunu açardı. Eğer taze hurma yoksa kuru hurma ile açardı. Eğer kuru hurma da bulamazsa birkaç yudum su yudumlardı. "

* Mervan İbn Salim, İbn Ömer (radiyallahu anhumâ)'dan naklediyor: «Resulullah aleyhissalatu vesselam orucunu açınca şöyle derdi: «Susuzluk gitti, damarlar ıslandı, inşaallah sevap kesinleşti."

İTİKAFA GİRERLERDİ

İtikaf; mescid ve mescid hükmünde bir yerde ibadet niyetiyle ikamet etmek demektir. İtikaf sünnetini Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatı boyunca her Ramazan uygulamıştır.

Hz Âişe (radıyallahu anhâ) şöyle diyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) vefat edinceye kadar Ramazan'ın son on gününde itikafa girer ve derdi ki: «Kadir gecesini Ramazan'ın son on gününde arayın». Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) dan sonra, zevceleri de itikafa girdiler.»

Resulullah'ın itikafı konusunda Ebu Hureyre (radıyallahu anh) şöyle diyor:»Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) her Ramazanda on gün itikafa girerdi. Vefat ettiği yılda ise yirmi gün itikafa girdi.»

İbnu Ömer (radıyallahu anhuma)'nın anlattığına göre: «Resulullah (aleyhissalatu vesselam) itikafa girince, yatağı veya karyolası onun için, Mescid-i Nebevî'deki tevbe sütununun gerisine konulurdu."

ŞEVVÂLDE ALTI GÜN ORUÇ TUTARDI

Kamerî aylardan olan Şevval, Ramazan'dan sonra gelen ayın adıdır. Bu ayda da altı gün oruç tutmak sünnettir. Zira Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm) bir hadislerinde: "Her kim Ramazan orucunu tutar da sonra buna Şevval ayından altı gün ilave ederse, bütün yılı oruçlu geçirmiş gibi olur." buyurmuştur.

ORUÇ TUTACAKSIN!

Ahmet ÖZDEMİR

Dünya, bütün cazibesiyle gel diyecek; "Gençsin, güzelsin, yakışıklısın… şimdi gelmeyeceksin de ne zaman geleceksin!"
Hazreti Yusuf olacak kılavuzun ve sen oruç tutacaksın.
Sesler duyacaksın sonra, "Bir kereden ne çıkar, gel, dokun, bak, yaklaş! Nimet değil mi bunlar ve bir kere gelmiyor muyuz dünyaya?" "Evet Bir kere geliyoruz!" diyeceksin, "Dünya ahiretin tarlasıdır; ve her günahta küfre giden bir yol vardır."
Dokunmayacak, bakmayacak, yaklaşmayacak, oruç tutacaksın.
Taşıdığın emanetlerde hakkın olduğunu fısıldayacak bazıları. "Ceremesini sen çek, keyfini başkaları sürsün. Uzat elini, al payını. Kim görecek, kim bilecek."
Kara gecede, kara taşın üzerindeki kara karıncadan haberi olandan haber vereceksin onlara ve oruç tutacaksın.
"Görün ve bilin" diyecek içinden bir ses. Şöhret senin de hakkın … "Bu güne dek çalışıp çabaladın, var mı kimsenin haberi?" Ne önemi var ki diyeceksin, Allah biliyor ya; hem en önemli prensibimiz değil mi, hizmette ileri, ücrette geri durmak.
Gün gelecek devlet kuşu konacak omuzlarına… ve kanatlarında devlet nimetleri taşıyacak sana: makam, mevki, rütbe; ama sen hiçbirine tama' etmeyecek, orucunu asla bozmayacaksın.
Geçtiğin yollarda sana ait olmayan dallardan, türlü meyveler gülümseyecek. Uzatmayacaksın ellerini, bir kez yitirdiğimiz cenneti bir daha zamanın yasak meyvelerine feda etmeyecek, oruç tutacaksın.
Güneşin harareti beyinleri ve damarları kaynatırken sen, Nur suretinde ve Nur suresinde yaşayacaksın. Güneşe de, güneşin gayzını sinelerinde taşıyanlara da asla buğz etmeyecek, oruç tutacaksın.
Geceyi bölecek, uykuyu bir avuç abdest suyunda eritecek, dilinle, elinle, gözünle, kalbinle hasılı bütün azalarınla öyle bir oruç tutacaksın ki, iftarın ölümün olacak…

Geceyi bölecek, uykuyu bir avuç abdest suyunda eritecek, dilinle, elinle, gözünle, kalbinle hasılı bütün azalarınla öyle bir oruç tutacaksın ki, iftarın ölümün olacak...

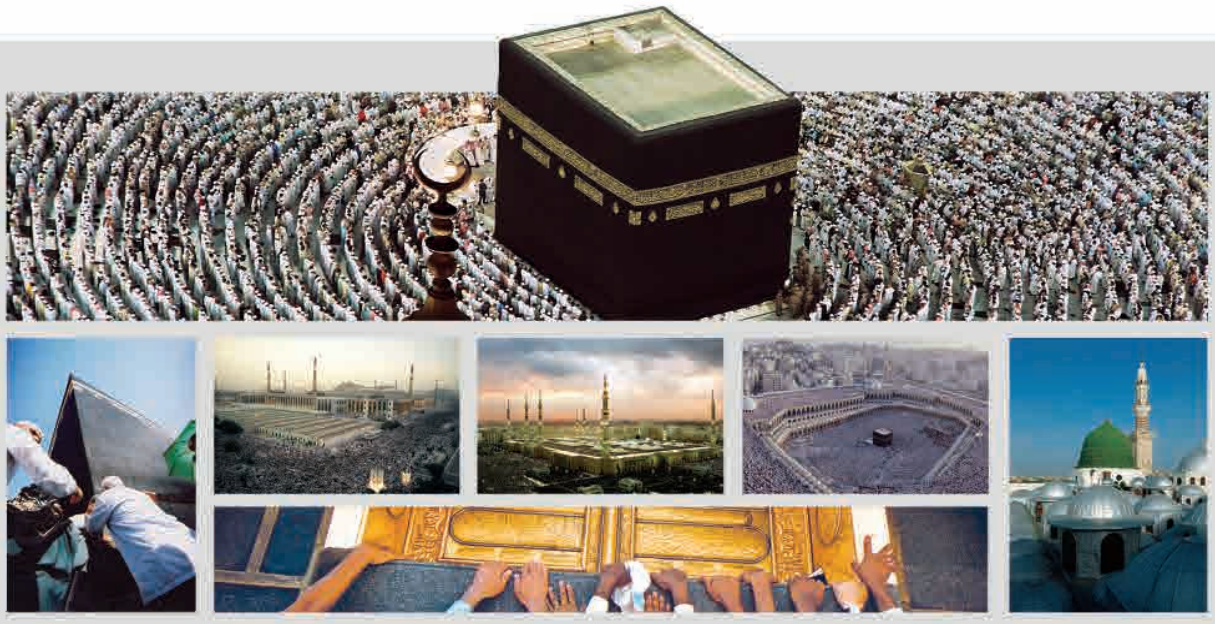

İSLAMIN İKİ MÜBAREK ŞEHRİ

MEKKE MEDİNE

25 Yıla yayılan bir çalışmanın ürünü profesyonel çekimler. Zaman, mekan ve insanda billurlaşan hac ibadeti. Göze hitap edeni sözle işleyip önümüze sunan metinler... Ecdadımızın kutsal mekanlara yansıyan Peygamber Sevgisi.

KAYNAK

www.kaynakyayinlari.com

iFTAR SOFRANIZ
MİSAFİRSİZ KALMASIN

Ömer BOSNALI

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve selem) iftar sofralarına misafir almamızı tavsiye ediyor. Ne mutlu bize ki Efendimizin bu tavsiyesini millet olarak benimsemişiz. Her Ramazan evlerimiz misafirlerle dolar, meydanlar kurulan iftar çadırlarıyla nice gönlü memnun eder. Özellikle hayırsever insanların açmış olduğu iftar çadırları vesilesiyle zengini, fakiri ve yolda kalmışıyla beraber iftar saatlerinde tam bir manevi birlik ve beraberlik sağlanır. Toplumun her kesiminden insan birbiriyle kaynaşır. Zengin fakirin hâlini görür. Fakir de kendisini hatırlayan zengin olduğunun farkına vararak ona hürmet hisleriyle bakar.

Ramazan'da iftar sofrası kurmak elbette çok güzeldir. Fakat bundan daha önemlisi niyetlerimizi rıza-yı ilâhiye göre ayarlamaktır. "Şu insan veya şu müessese iftar verdi öyleyse ben de vereyim, benim de reklâmım yapılsın." düşüncesi rahmani değil şeytani bir düşüncedir. Bütün ibadetlerde olduğu gibi iftar yemeği vermede de maksat Allah rızasını kazanmaktır. Zira Efendimizin "Ameller (işler) niyetlere göre değerlendirilir…"dediği gibi herkes niyetinin duruluğuna göre bu sofradan istifade edecektir.

Peygamberimiz "Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir." buyurarak bizlere bir başka tavsiyede daha bulunuyor. O da sokağımızdaki, mahallemizdeki veya semtimizdeki fakir insanları bulup, onları soframıza davet etmemiz, onların dertleriyle dertlenmemizdir. Dünya bugün bir köy gibi olmuşken Afrika'da bir bardak su için kilometrelerce yol yürümek zorunda kalan insanların da bizim komşumuz olduğunu unutmayalım. İnsanlara faydalı olma düşüncemizi merkezden başlayarak dünyanın öbür ucuna kadar geniş tutalım.

Ha bu arada imkânınız el veriyorsa bu mübarek ayda markete gidip önceden tespit ettiğiniz fakir bir ailenin bir aylık ihtiyaçlarını alıp arabanıza yükleyin. Sonra bu aileye hediyelerinizle beraber iftar misafiri olun. Onlarla aynı tastan çorba için. Zannediyorum bu davranışınız ölmüş veya ölmeye yüz tutmuş binlerce insani latifelerinizi tekrar hayata döndürecektir. Zira Ramazan bize sahip olduğumuz nimetleri hatırlatan en büyük nasihatçidir. Böyle güzelliklere imza atanlara Cenâb-ı Hak şu müjdeyi veriyor: "İyi insanlar ise, kâfur suyu ile hazırlanmış içecek kâselerini yudumlarlar. Bu, Allah'ın has kullarının içip, istedikleri yere akıttıkları bir kaynaktır. Bu kullar, dünya hayatında iken sözlerinde durur, adadıkları şeyi yerine getirir ve felaketi bütün ufukları tutan kıyamet gününden endişe ederlerdi. *Kendileri de ihtiyaç duydukları halde yiyeceklerini, sırf Allah'ın rızasına ermek için fakire, yetime ve esire ikram ederler. Ve derler ki: 'Biz size sırf Allah rızası için ikram ediyoruz, yoksa sizden karşılık istemediğimiz gibi bir teşekkür bile beklemiyoruz.'* Biz, yüzleri ekşiten asık suratlı o günde Rabbimizin gazabından korkarız. Allah da onları o günün felaketinden korur, onların yüzlerine nur, gönüllerine sürûr verir…" (İnsan sûresi, 76/5-11)

SAHUR BEREKETTİR

Osman KARYAĞDI

Sahur, gece yarısı ile tanyerinin ağarışı arasında yenen yemeğin adıdır. Allah Resûlü (aleyhissalâtu vesselâm), bir lokma dahi olsa sahura kalkıp yemek yemeyi tavsiye etmiş, sahurda bereketin olduğunu ve sahura kalkanlara meleklerin duada bulunacağını bildirmiştir. Ebu Said el-Hudri'nin (radıyallâhu anh) rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Sahurda bereket vardır. Bir yudum su içmek dahi olsa sakın onu terk etmeyin. Zira Allah (celle celâluhu) ve melekler, sahura kalkanlar için dua ederler." Ayrıca başka bir hadiste de "Sahurda yemek yeyiniz, çünkü sahurda bereket vardır." buyurmuştur.

Sahur; kalkmak, inanan insanların tan yeri ağarmadan uyanık olmaları demektir. Bu vakitler, en bereketli ve en verimli zamanlardır. Bu bereket değişik cihetlerden olabilir; bunları Efendimiz'in sünnetine uyma, sahurla oruç ve diğer ibadetler için güç ve kuvvet kazanma, dinç olma, şiddetli açlığın meydana getirebileceği kaba davranışlara engel olma, dua ve Allah'ı anmaya vesile olma şeklinde sayabiliriz. Yine sahur, yapılan duaların, kılınan namazların, okunan Kur'ân'ların Cenab-ı Hakk'a ulaşacağı anlardır.

Sahura kalkın, zira sahur yemeğinde bereket vardır.

(Buhari, Savm 20)

SAHURU GECİKTİRİN

Oruçlunun dikkat etmesi istenen davranışlardan birisi de, sahuru son vaktine kadar geciktirmesidir. Bu geciktirmede, Peygamber Efendimiz'in ümmetine karşı gösterdiği şefkat ve merhamet vardır. Zira bazı bünyeler uzun süre açlıktan fazlaca muzdarip olabilirler. Dolayısıyla sahurun son vaktine kadar geciktirilmesi, oruç süresinin az da olsa kısalmasını sağlar. Ayrıca sahura gecenin başlangıcında veya biraz daha sonraki vakitlerde kalkılması sabah namazının kaçırılmasına sebep olabilir. Son vaktine bırakılmasında ise, sabah namazının vakti yakın olduğundan kaçırılmaması ihtimali daha büyüktür. Bu mevzuyla alâkalı olarak Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm): "İftarı acele yapıp, sahuru geciktirdikleri müddetçe ümmetim hayır üzerindedir." buyurmuşlardır.

İFTAR DUASI

Serdar GÜLER

Akşam vakti girdiği zaman oruçlunun hemen iftar etmesi sünnettir. Resulü Ekrem önce iftar yapar daha sonra akşam namazını kılardı. İftarı vakti gelince hemen yapmada insanlara karşı gösterilen şefkat ve merhamet vardır. Sabahtan akşama kadar aç duran insanları, vakti girdiği halde, iftarı tehir ederek zor duruma sokmayı, İslâm'ın engin şefkatiyle telif etmek zordur. Ayrıca bunda, Cenab-ı Allah'ın davetine icabette acele etme, müstağni davranmama manası da vardır. Bunun için Peygamber Efendimiz, ümmetini iftarda acele etmeye teşvik etmiş, onu gözünün nuru olan namazın dahi önüne almıştır.

Birtakım kimseler vardır ki, dualarına icabet edilir, elleri geriye boş olarak dönmez. İşte bunlardan birisi de iftar vaktinde ellerini Cenab-ı Allah'a açıp yalvaran insandır. Zira Peygamberimiz (aleyhissalatu vesselâm): "Üç kişi vardır ki, bunların duaları reddolunmaz. Bunlar, oruçlunun iftar vaktindeki duası, adil olan imamın duası ve bir de mazlumun duasıdır." (Tirmizi, Deavat, 130) buyurmuşlardır.

ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى

Manası: Susuzluk gitti, damarlar ıslandı ve inşallah mükafat gerçekleşmiş oldu.

أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ

Manası: Yanınızda oruçlular iftar etsin. Yemeğinizi iyi insanlar yesin ve melekler size dua etsin.

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي

Manası: Allahım, her şeyi kuşatan rahmetinle Sen'den benim günahlarımı bağışlamanı istiyorum.

HOŞGELDİN RAMAZAN ESTİ NESÎM-İ NEVBAHAR

Ali ÜNAL

Çevremiz, bir yönüyle hava kirliliği içinde boğulmuş bir geceyi andırıyor. Zihinler kirli, kalbler kirli, duygular kirli... Kirli zihin, kalb ve duyguların ördüğü çevre de kirli. Dar kalıplarıyla maddenin, bütün aldatıcılığıyla dünyanın, simsiyah atmosferiyle menfaat ve heveslerin ve olanca boğuculuğuyla aktüalitenin etrafımıza ördüğü zindan öylesine karanlık ve duvarlar öylesine kalın ki, şu Kur'ân ayeti, içinde bulunduğumuz hali ne de güzel tasvir ediyor:

Derin bir denizin tabaka üstüne karanlıkları gibi: Bir dalga sarmış onu; üstünde bir dalga, onun üstünde de bir bulut... Üst üste karanlıklar. İnsan, bu karanlık katmanları içinde elini şöyle bir dışarı çıkaracak olsa, onu göremeyecek. Allah bir kimse için nur var etmemişse, onun nuru olmaz ki! (Nur, 24/40)

İşte, etrafımızı böyle karanlık üstüne karanlıkların ördüğü bir zamanda geldi Ramazan; sisleri dağıtıcı, gönülleri okşayıcı tatlı ve üfül üfül esintileri, karanlıkları giderici ışığı ve kalbleri ısıtıcı sıcaklığıyla bir defa daha ufkumuzda bir şafak gibi, bir bahar güneşi gibi tulû etti.. tulû etti de, taşıdığı bütün bahar kokuları ve revh u reyhanıyla duygularımızı bir defa daha okşadı ve bizi bir yandan mazinin âsûde gölgesine taşırken, bir yandan da geleceğin iç gıcıklayıcı yamaçlarına aldı götürdü. Hoş geldin, ey ayların sultanı Şehr-i Ramazan!

Allah'ın eşref-i mahlûkat kıldığı insanlar olarak başka âlemlerde, başka âlemlerin çocuğu olarak doğduk biz; doğduk ve sonra bu kesret dünyasına eğitim için gönderildik. İç içe zıtların bir kaneviçe gibi ördüğü, bir dantel gibi işlediği bu dünyada bazen gidip örümcek ağlarına takılıyor ve içinde çırpındıkça bu ağları kalınlaştırıyor ve etrafımızda âdeta içinden çıkılmaz bir duvar meydana meydana getiriyoruz. Oysa, Allah'ın o güzel isimlerinin dokuduğu ve dalgalandığı dünya aslında ne kadar da hoş! Nakış nakış ahenk, beste beste melodi, manâ manâ şiir; ruh-efzâ bir iklim, nokta nokta çıldırtan bir san'at ve büyülü bir güzellik... Ne var ki, çizgisini bulamamış ruhların hükmettiği hoyrat ellerin müdahalesi bu güzel dünyayı yaşanmaz hâle getiriyor ve boğucu bir zindana dönüştürüyor. İşte Ramazan, daralmış gönüllerimizi genişletir ve bunalmış ruhlarımıza nesîm-i nevbahar üflerken, içinde hapsolduğumuz zindanın duvarlarını yıkıyor ve bizi bu basık yerlerden alıp, nurdan bir Burak'a bindirerek, âdeta geldiğimiz yerlere, vatan-ı aslîmize taşıyor.. taşıyor da, "Siz, şu dar âlemi daha da daraltmak, şu kısa hayatı daha da kısaltmak ve gönlünüzü maddeye kaptırmak için dünyaya gönderilmediniz. Dünyayı, ruhlarınız kadar geniş, duygularımız kadar engin, bahar şafakları kadar saf ve âsûde yapıp, cennetler kadar genişletecek ve gelecek hayatın cennetiyle bütünleştireceksiniz. Yeryüzündeki vazifeniz budur ve saadetiniz bundadır" diyor ve bu kutlu misyonun nasıl yerine getirileceğini gösteriyor.

Evet, kumlu çöllerde, yakıcı güneş altında susuzluktan kavrulmuş yolcular gibiydik. Bir serapla da olsa aldan-

maya razı pörsümüş ruhlarımız, bir damla çiğe hasret solmuş gönüllerimiz, toprak gibi şak şak olmuş sinelerimiz ve çatlamış dudaklarımızla on bir ay diyar-ı gurbette yürüdük ha yürüdük. Günahlar, adım başı aşılmaz tepeler gibi çıktı karşımıza; kirlenmiş duygularımız dikenler gibi battı gönlümüze ve akrep soktu ruhumuzu. İstikametini bulamamış sergerdan düşüncelerimiz, poyraz gibi esti dimağlarımızda. Ve, onca hasret ve beklentilerimize rağmen, Ramazan'ın, bir şubat veya mart sabahı penceremizin önünde aniden açıveren ağaç çiçekleri gibi ufkumuzda birden domur domur açıverdiğini gördük. Burcu burcu kokmaya başladı taaffün etmiş ruhlarımızda, kirlenmiş çevremizde, sokağımızda, mahallemizde.

Ramazan'ın, hamuru İslâm'la yoğrulmuş, varlık mayasını İslâm'ın teşkil ettiği milletimiz ve ülkemiz için apayrı bir manâsı vardır. Bu manâyı anlamayanlar, hattâ inkâr edenler bile ondan etkilenir; onu duyup da, üfül üfül estiği, buhur buhur tüttüğü yerlerde yaşayamayanlar, Yahya Kemal gibi içten içe ah eder ve bir başka hicranla büklüm büklüm olurlar. Müslümanlığın bir ruh, bir manâ olarak içine sindiği evlerde neş'et edenler bilirler ki, bu ruhta ve bu manâda Ramazan apayrı bir yere sahiptir. Çocukluğun o saf, duru ve pak günlerini atkı atkı ören zaman ve hadiseler mekiğinin en önemli bir unsuru Ramazan'dır. Şafakla noktalanan sahurlar, bahar şafaklarından daha taze, daha içten, daha duygu yüklü ve daha durudur. Çocukluk safiyetiyle bütünleşen bu sahurlar, o en büyüleyici atmosferi, kendisini takip eden salâ ve ezanlarıyla ruhlarımızda öyle silinmez hatıralar, öyle derin manâlar ve öyle üns esintileri bırakmıştır ki, hatırlanması bile en soğuk kış gününde bahar havası kadar ılık, bahar güneşi kadar sevimli, meltemler kadar okşayıcı ve binbir çiçek rayihasıyla burcu burcudur. Sonbahar solgunluğu içindeki benizler ve dinginliğe ermiş ruhlarla ulaşılan iftar vakitleri, topun atılması ve müezzinin Allahü ekber âvâzıyla birlikte, bir ba's-ü ba'de'l mevt sürat, sevinç ve heyecanı içinde yeniden öylesine bir bahara uyanır ki, tarifine kelimeler bulunamaz. Hele, salât ü selâmların, tesbihlerin, tehlillerin merhale merhale, yenilene yenilene eda edilir hâle getirdiği teravihler, sanki vatan-ı aslîmize, semâlara, cennet yamaçlarına urûc için nihayet bir merdivene ihtiyacımız kalmış da, işte o merdivenin nurdan basamaklarını bir bir inşa eder gibidir. Her Ramazan günü, bu sihirli atmosferde sekiz kapısından birden cennete davet edercesine ayrı bir yenilik, ayrı bir eda, ayrı bir güzellik ve ayrı bir efsunla gelir. Her bir günü mest ü mahmur yaşayanlar için hayat, artık bir renkler armonisi, kâh çağıl çağıl, kâh şırıl şırıl akan ve bütün kirleri gideren öteler kaynaklı bir nehir ve Ramazan, en büyük nimet olan Allah'ın hoşnutluğuyla tül tül bir cennet mevsimidir.

Esasen, yitirip de aradığımız cennetin ta kendisi olan İslâm, yıllar, hattâ asırlar var ki, bizim için, bir başka manâda evet, "Yitirilmiş Cennet"in ta kendisi oldu. Ona gönüllerimizin kapılarını sürmelediğimiz, zihinlerimizin pencerelerini kapadığımız ve ruhlarımızın iklimini dar gördüğümüz günden beri o, hüzünlü bir elveda ile gurubda gizlendi.. gizlendi ama, yıllar önce kendisini terkeden ezelî ve ebedî sevgilisi için, bir yandan terkedilmişliğin küskünlüğüyle burkuntu üstüne burkuntu yaşayan, ama diğer yandan içten içe hasretle kavrulan ve yeniden buluşma ve kavuşma aşk ve iştiyakı içinde hüzünlü bir bekleyişe giren bir perî-peyker gibi, perdeyi aralayıp gizli gizli bize bakıyor ve bir Ramazan sahurunda dönüp, yeniden gönüllerimizde taht kurarak bize cennetler yaşatacağı ânı bekliyor. İhtimal ki, bu an uzak değildir. Uzak değildir ki, kaç yıldır yamaçlarımızda Ramazanların bir ayrı cilvelendiğini, domur domur bir ayrı açtığını, sahurların daha bir çocuklaştığını ve iftarların daha bir bayramlaştığını görmüyor musunuz? Varsın, sefil ruhlar, perişan ve derbeder gönüller, gelip geçen Ramazanlarda, sadece bir hasret, bir inilti duysun ve sahurları, iftarları ve teravihleriyle ondan nasibini alamasın. Fakat, Ramazan bir başka cömerttir; Cevad ism-i şerifinin daha bir dalga dalga yayılıp, ruhlarda çağlayanlar meydana getirdiği bir başka mevsimdir o. Bu mevsimde ümitler med vakti yaşar; dallarında olgunlaşmış meyveler taksim edilirken herhalde liyakat kadar ihtiyaç, sevap kadar günah nazara alınır ve her kırık gönüle, her müflis ruha bir Ramazan yaşatacak kadar düşer.. düşer de, Ramazan, en yoksul ve yoksunları bile sevindirir ve sonunda yine nazlı bir 'elveda' çekerek, "Tekrar buluşmak niyazıyla " der ve gider.

BAYRAM DÜŞÜNCELERİ

Bayramlarda, geçmişi, geleceği, hâli iç içe duyar ve zevk ederiz. Mabetlerden yükselen seslerde, ziyaret ettiğimiz evlerde ve öptüğümüz mübarek ellerde, âdeta birer sihir varmış da, bizim hafif dokunmamızla, geçmişe bir sürü menfez birden açılıyor gibi olur… derken kendimizi eski bir mescitte; dedemiz, dedemizin dedesi ve onun da dedesiyle… aynı safta oturuyor gibi görür… o gün üzerinde dudaklarımızı gezdirdiğimiz tertemiz ellerin tedaîsiyle, üst üste, arka arkaya dünya kadar mübarek ellere yüz sürmüş olmanın sevincini yaşarız. Sarılıp kucakladığımız her dost ve ahbâbı bağrımıza basarken, çok eski ve daha eski ondan da eski devirlerde yaşamış yakınlarımızı da aynı anda sinemize bastırıyor ve kokluyor gibi oluruz… oluruz da bayramın içinden sızan her düşünce, her tasavvur, her söz ve her davranışla, zamanın aydınlık dilimlerinden biri dirilir gelir, bütün ufkumuzu sarar, bizim olur, benliğimizde yaşar, herkese hayalinin vüsati nispetinde bir «basü badel-mevt» numunesi bahşeder geçer.

Bayram şafağı söküp minarelerin başında temcidler tınlamaya başladığı ve her yanda lâhûtîliğin tütüp durduğu dakikalarda hülyalarımızı coşturup köpürten öyle sırlı şeyler duyarız ki, bunlar alır bizi derinlere, derinlerden de daha derinlere götürür ve gönüllerimize hiçbir zaman söylenemeyen ve bir şeyler anlattıkları hâlde katiyyen ifade edilemeyen, hele gündelik lisanla asla anlatılamayan en mahrem duyguları fısıldarlar.

Evet, Itrilerin, Dede Efendilerin duygu ve düşüncelerinden birer usare gibi süzülüp gelen ezanlarımız, temcidlerimiz, tekbirlerimiz ve tehlillerimizdeki hava, üslup ve estetik, milletimizin deminin, damarının, kalbinin müb-hem, çok buudlu bir sesi ve husûsî bir lisanıdır. Duygularımızın ifadesi ve gönüllerimizin mûsikisi olan bu ürperten, bu coşturan ses hevenkleri, ruhlarımıza âdeta, zaman üstü ve ötelerden gelmiş söz zemzemeleri gibi tesir eder.

Bayramların neşe, sevinç, keyif ve şevk u tarâbı daha ziyade, yaşanılanla beraber yaşanılacağa da açık olan ukbâ buudundan kaynaklanmaktadır. Herkes bugün, duyup tattığıyla biraz da gönüllerinin fildişi kulelerinde duyup tadacağı şeylerin büyüsünü yaşar.. ve gelip geçici bu hayat-tan daha çok, iç dünyasına daha uygun, daha yumuşak, daha sıcak, muhakkak bir geleceğin düşleri arasında dolaşır.

Ya Ramazan

Kesretle gelûr sâime rahmet Ramazan'da
Sâim bulunur Ahmed'e ümmet Ramazan'da

Bu rahmet ayı Hazret-i Kur'an ile sâbit
Peygamber eder ümmete şefkat Ramazan'da

İstiğfar eder sâime can ile melekler
Hakk'tan erişir mümine devlet Ramazan'da

Allah'ına kul, Hazreti Peygamber'e ümmet
Olanlar eder savmına dikkat Ramazan'da

Hakk emri ile açılur ebvab-ı merâhim
Muhabbet-i Ahmed ile ülfet Ramazan'da

Sâim kulunun ecrini Allah verir ancak
Kurbiyyet-i Hakk'ta bula rif'at Ramazan'da

Güller açılur kalplerine ehl-i imanın
Cananı ile canına minnet Ramazan'da

Hakk'ı bilene emr-i Huda elbet aseldir
Zahir u batın ümmete ni'met Ramazan'da

İmanı kavi emr-i Huda'yı kırabilmez
Elbette eder savmına dikkat Ramazan'da

Bu rahmet ayını bize bahş etti Huda'mız
Rahmeti bula kullara kesret Ramazan'da

Kur'an okunur va'z olunur LUTFİ bu eyyam
Allah'ı sever can ile ümmet Ramazan'da

Alvarlı Muhammed Lütfi

Asel : Bal
Bâtn : İç, içte olan, gizli. İç yüz. Sır.
Ebvâb- merâhim : Merhamet kapıları.
Eyyâm : Günler.
Kavî : Kuvvetli, sağlam.
Kesret : Çokluk, bolluk.
Kurbiyyet-i Hakk : Hakk'a yakınlık.
Rif'at : Yükseklik, yücelik, büyük rütbe.
Sâim : Oruç tutan.
Savm : Oruç.
Zâhir : Görünen, açık, belli.

ORUCUN GETİRDİKLERİ

Ali BUDAK

✻ Oruç ruha riyazat, cesede de perhiz yaptırır.

✻ Oruç vasıtasıyla ruh, akıl ve sır gibi latifeler çok terakki eder, midenin ağlamasına karşılık onlar masum bir şekilde gülerler.

✻ Oruç, vücut fabrikamızın dinlenmesine, eskimemesine ve mükemmel bir şekilde çalışmasına vesiledir.

✻ Şişmanlık kanın deverânına, beynin yavaş çalışmasına sebep olmasına rağmen; oruç, hem bu dertlere çare hem de sevap kazanmaya önemli bir vesiledir.

✻ Oruç, ruh ve bedeni dinlendirir.

✻ Oruç, hastalıklara karşı korur.

✻ Oruç, insanın maddî meyillerinin esiri olmaması, nefsinin dizginlerine sahip bir hayat yaşaması için ruhun cesede hakimiyetini temin edecek en tesirli yoldur.

✻ Oruç, vücudun hastalıklara karşı dayanıklılığını artırır.

✻ Oruç, insana yaratılış gayesini hatırlatır, onu Rahmanî şeyler yapmaya sevk eder, aç-susuz kalmasına rağmen tarifi mümkün olmayan lezzetler hissettirir, kötülükleri hoş göstermeyip ondan kaçınmayı ve ondan hoşlanmamayı hissettirir ve rûhî tarafını takviye eder.

✻ Oruç, Cenab-ı Hak'la buluşmayı hatırlatır. Oruçlu insan, bütün gün şehvetini, yemesini ve içmesini, O'nun için bıraktığı Rabbisine kavuşmayı düşünür.

✻ Oruç tutan bir mümin, sabahtan akşama kadar yemeyip içmemesiyle, şehvetine hakim olmasıyla, gıybet ve zulümden kaçınmasıyla âdeta melekler gibi bir keyfiyet kazanır.

✻ Oruç insana nimetlerin değerini öğretir. Nimetler içinde yüzen insan, oruçla onların kıymetini ve ehemmiyetini anlar, şükrünü eda etmeye çalışır.

✻ İstediği şeyi aklına geldiği zaman hiçbir sınırlama getirmeden yapmaya alışan kişi, oruçlu olduğunda mecburen akşamın olmasını bekleyecek, dolayısıyla bu beklemeyle o, iktisat etmeyi öğrenecek, sorumsuzca yaşamaktan uzaklaşmış olacaktır.

✻ Yemek cesedi beslediği gibi, oruç da ruhu besler. Yemek yenmeyince hayatı devam ettirmek nasıl zor ise, oruç tutmadan da ruhanî hayatı devam ettirmek o kadar zordur. Oruç tutmayanlar, cesetlerinin altında kalır ve istenen ölçüde ruhanî olgunluğa ulaşamazlar...

✻ Nefsi kendi kontrolü altına almanın uygulamalı olarak sembolü oruçtur.

✻ İnsan oruçla, nefsini, Cenab-ı Hakk karşısında serkeşlikten kurtarır ve itaat eden bir kul haline getirir. Oruç tutan herkes, oruçlu olmadığı günlere oranla, vicdanında daha

bir melekleştiğini hisseder. Yine herkes anlar ki, izin verilmedikçe en küçük bir şeyi dahi yapamaz, elini suya uzatamaz ve bu vesileyle de kendinin mâlik değil memlük (yani sahip değil, sahip olunan); hür değil kul ve köle olduğunu anlar. Neticede nihayetsiz aczini, fakrını, kusurunu görür ve manevî bir şükür eliyle rahmet kapısını çalmaya hazırlanır. Yeter ki oruç dinin öngördüğü ölçüler içinde tutulabilsin.

❇ Oruç, günahlara karşı bir kefil ve teminat hükmündedir. Bazı kimseler için, onları sapmaktan koruyucu bir perdedir. Evet oruç, bir kalkan gibi sahibini koruyan, onun cennete girmesine yardım için cennet surlarında sırlı bir kapı haline gelen ve elinde kâsesi bir sâki gibi ona kevserler sunan bir kutlu yoldaştır.

❇ Oruç kişide cismanî arzulara karşı koyma melekesini geliştirir. İnsan oruçlu olduğu anlarda her türlü negatif istek ve meyillere engel olmaya güç yetirdiği gibi, kazandığı bu dirençle oruçlu olmadığı zamanlarda da bu tür istek ve meyillere engel olmaya güç yetirebilir.

❇ Dini kontrol altında tutmanın en etkili yolu oruçtur.

❇ Oruç sadece midenin aç bırakılması demek değil, aksine mide gibi göze, kulağa, kalbe, hayale ve insanın diğer organlarına ve duygularına da oruç tutturmak, onları haramlardan, kendisini ilgilendirmeyen hususlardan uzaklaştırmak ve her birisine uygun kulluğa götürmektir.

❇ Oruç, gizli ve açık her zaman emanete riayet edilmesini öğretir. Oruçlu, sabahtan akşama kadar Allah'ın izin verdiği alanda olmaya riayet eder. Bütün imkânlar hazır olmasına, hiç kimse görmemesine rağmen mümin, orucunu devam ettirir.

❇ Oruç ahde vefayı (verilen sözde durmayı) öğretir.

❇ Oruçla insan, nefsin kendisine fısıldamaya çalıştığı şeytanî vesveselerin önüne bir set çeker, onun zimamını kendi eline alır, nefsi yönlendirmeye çalışır.

❇ Oruç insanı sabra alıştırır. Oruç, sıkıntı ve ızdıraplar karşısında, boynu eğilmeyen, kendine hâkim olan, kendisine takdim edilen bir kısım vaadler karşısında gerçek ve hak bildiği prensiplerden asla fedakârlık etmeyen mükemmel ve ideal insanlar meydana getirir.

❇ Oruç, insanı düzen ve intizama alıştırır.

❇ Oruç sayesinde (hususiyle Ramazan'da) insan, sosyal hayatta diğer insanlarla çeşitli bağlar kurmuş olur.

❇ Oruç, bütün bir hayatını en seçkin ve lüks yemeklerle devam ettiren, hayatında hiç aç-susuz kalmayan, açlığın sıkıntısını hiç hissetmeyen, hatta açlığın nasıl bir şey olduğunu bile bilmeyen zengine, onu, zamanın belirli günlerinde aç-susuz bırakıp, bizzat yaşatarak açlığın ve susuzluğun ne manaya geldiğini öğretir, fakirlerin halini hatırlatır.

❇ Oruç dilenciliği de önler.

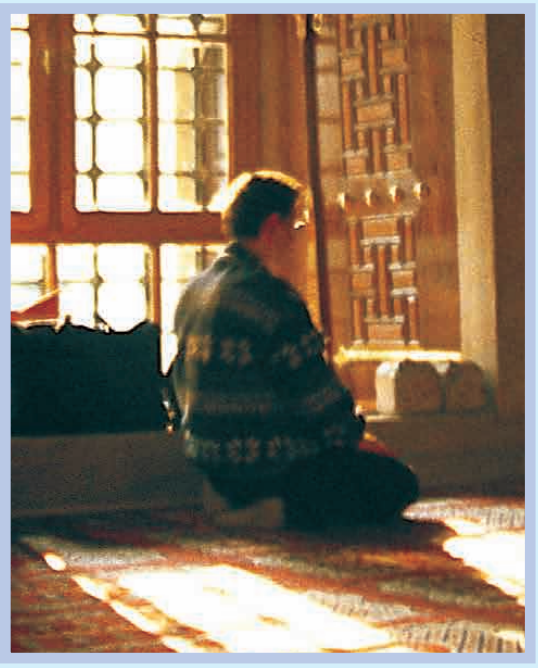

SİLİN BORCUNU!

Büyük dedelerimizin hatırlayabileceği bir gelenek vardı ramazan ayında.

Hâli vakti yerinde olanlar kılık-kıyafet değiştirerek hiç tanımadıkları mıntıkalara gidip, bakkalın manavın tenha zamanlarını seçerek sorarlarmış: «Zimem defteriniz var mı?» diye. Zimem defteri, o esnaftan borcuna yani veresiye mal alan mahalle sakinlerine ait hesap defteridir: Borçlu ile borcunun miktarı yazılı olan defter...

Esnaf bu defteri çıkarınca, gelen şöyle dermiş: «Lütfen baştan, sondan ve ortadan şu kadar sayfanın yekûnunu yapınız»

Esnaf bu kadar sayfanın yekûnunu yapar, söyler; gelen de kesesini çıkarır, onu öder:

«Silin borçlarını. Allah kabul etsin» der, çeker gidermiş. Borcu ödenen, borcunu ödeyenin kim olduğunu; borcu sildiren, kimi borçtan kurtardığını bilmezmiş.

İşte, hiçbir maddi çıkar düşüncesi gözetmeksizin sırf Allah'ın rızasını kazanmak ve din kardeşinin sıkıntısını gidermek amacıyla karşılıksız borç vermeye karz-ı hasen denilmiştir. «Hasen» olarak nitelenmesi, amacındaki ruh yüceliğinden ileri gelmektedir.

BİR ALLAH DOSTUNUN
RAMAZAN GÜNLERİ

Mehmet Fırıncı Ağabey anlatıyor:

"Ramazan gelmişti. Üstad Hazretleri bütün Ramazan boyunca hiç yatmadı. Ramazan'daki programı şöyleydi. Derdi ki: 'Ramazan'da insan oruçla ibadet halinde olduğundan, uykuda da olsa farz bir ibadeti ifa etmiş oluyor. ' Her dakikası bire bin verebilen bir ayda ibadetsiz bir zaman boşluğu bırakmak istemiyordu. Onun için iftardan sonra, -zaten akşamla yatsı arası kendisinin her zaman normal olarak evrad vaktidir- tâ sahura kadar, imsak vakti girer girmez hemen sabah namazını kılar, tesbihatı kendisine mahsus ifadan sonra istirahata çekilirdi. Tâ kuşluğa kadar… Ondan sonra kalkar, gene Nur dersleri ve evrad u ezkâr ile meşgul olurdu. Benim dikkatimi çeken bir husus olmuştu. Üstad Hazretlerinin karşısındaki evler yüksekti. Oradan Üstadı görmek için kadın-erkek, çoluk-çocuk hepsi toplanırlardı. Biz de mecburen (perdeleri) kapatıyorduk. Sonradan komşulardaki yaşlı hanımlarla konuştuk. Onlar, 'Niye kapatıyorsunuz? Hocaefendi sabaha kadar evrad u ezkâra devam ediyor, biz de onunla beraber devam ediyoruz.' dediler. Üstad Hazretleri geceleri çok parlak ışıkta evrad u ezkâra devam ederdi. Loşluktan hoşlanmadığını görürdüm."